

การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ของเครือข่ายเกษตรกรอักรักแพงเบิ่งแถงท้องถิ่น อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ของเครือข่ายเกษตรกรอั๊กแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ปีการศึกษา 2558

**THE EMPOWERMENT PROCESSES
OF HUG PANG BEANG YANG TONG TIN FARMERS NETWORK,
WAPIPATUM DISTRICT, MAHASARAKHAM PROVINCE**

BY

SUTTIKAN DEEYING

**THE THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
IN THE PROGRAM OF
INTEGRATED LOCAL DEVELOPMENT
FACULTY OF GRADUATE STUDY
LEARNING INSTITUTE FOR EVERYONE (LIFE)**

2015

วิทยานิพนธ์เรื่อง (Title)	การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรรักแพงเบิ่งแฉ่งท้องถิ่นอำเภอวาปีปทุมจังหวัดมหาสารคาม
ผู้วิจัย	สุทธิกานต์ ศิขิ่ง
สาขาวิชา	การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร. เฉลิมเกียรติ สุวรรณวัฒน์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร. อำคา แสงงาม

คณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....	ประธานกรรมการ (ศาสตราจารย์ ดร.จรจจา สุวรรณทัต)
ลงชื่อ.....	กรรมการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ) (ดร.ศรีปริญญา ฐูประจ่าง)
ลงชื่อ.....	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก) (ดร.เฉลิมเกียรติสุวรรณวัฒน์)
ลงชื่อ.....	กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม) (ดร.อำคา แสงงาม)
ลงชื่อ.....	กรรมการ (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา) (รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี พงศ์พิศ)
ลงชื่อ.....	กรรมการ (ผู้แทนบัณฑิตศึกษา) (ดร.ทวิชบุญธิร์ศรี)
ลงชื่อ.....	เลขานุการ (อาจารย์อัญมณี ชุมณี)

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง	การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น
ชื่อผู้เขียน	อำเภอลำปุมจังหวัดมหาสารคาม
ชื่อปริญญา	สุทธิกานต์ คียิ่ง
สาขาวิชา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	การพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ 2558
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร. เฉลิมเกียรติ สุวรรณวัฒน์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร. อำคา แสงงาม

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมสู่ความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น (2) เพื่อศึกษาปัจจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น อำเภอลำปุม จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัย พบว่า จากการศึกษาความเป็นมาของเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่นปัจจุบัน สมาชิกเครือข่ายนั้นมีอิสรภาพในการสมัครเป็นสมาชิก นั่นคือ การเริ่มต้นพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่นร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายที่อยากเห็นร่วมกัน และที่สำคัญ คือ การลงมือปฏิบัติร่วมกัน ส่วนสำคัญที่เป็นแกนหลักและปัจจัยหลักที่ค้นพบจากการศึกษาการก่อเกิดของเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น คือ ความไม่เป็นทางการ หมายถึง เครือข่ายไม่ได้เกิดขึ้นจากรูปแบบที่เป็นทางการ เป็นการเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้วนำไปสู่กิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ ตามมา

ปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่นได้แก่ การใช้ความสัมพันธ์ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการให้สมดุล ซึ่งผู้บริหารเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่นต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารและการประสานความร่วมมืออย่างเป็นธรรมชาติ หมายถึง เข้าถึงธรรมชาติของผู้นำเครือข่ายแต่ละคนและใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็นพลังต่อการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

การดำเนินกิจกรรมให้เกิดความต่อเนื่อง เป็นสาเหตุให้เกิดความสัมพันธ์ที่กระชับมากขึ้นระหว่างผู้นำด้วยกัน และ การทำกิจกรรมซ้ำ ๆ หลายรอบก็เกิดความชำนาญและสามารถต่อยอด

และสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ตามมา และที่สำคัญ การทำกิจกรรมที่ต่อเนื่อง อย่างน้อยผู้นำและทีมได้เห็นรูปธรรมความสำเร็จร่วมกัน เพราะการคิดและวางแผนกิจกรรม ผู้นำทุกคนได้นำเสนอความคิดเห็นของตนเองและช่วยกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนแล้วตัดสินใจต่อการดำเนินกิจกรรมหนึ่ง ๆ ซึ่งเมื่อทำงานใด ๆ ก็ตามสำเร็จลุล่วงไป นั่นคือความสำเร็จร่วมกัน

ความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้น จึงถูกสะสมอย่างสม่ำเสมอ กลายเป็นแรงจูงใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะอย่างน้อยคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ ภารกิจที่ต้องทำงานในชุมชนตนเองเหมือนกัน ดังนั้นการพบปะ ทำกิจกรรมด้วยกัน จึงกระชับความสัมพันธ์และสร้างพื้นที่ส่วนร่วมให้ขยายเครือข่ายเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. สมาชิกเครือข่ายที่เป็นผู้นำที่เข้าร่วม ต้องเข้าใจเป้าหมายในการรวมตัวกันว่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวม
2. เครือข่ายต้องจัดกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องแน่ใจว่าทำได้ และกระจายงานได้ทั่วถึงควรเลือกกิจกรรมที่ง่ายและมีแนวโน้มประสบความสำเร็จอย่าทำกิจกรรมที่ยากโดยเฉพาะครั้งแรกๆ เพราะถ้าทำไม่สำเร็จอาจทำให้เครือข่ายที่เริ่มก่อตัวเกิดการแตกแยกของเครือข่ายได้
3. สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนางานให้กับสมาชิกแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้สมาชิกแต่ละกลุ่มมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เป็นพื้นฐานในการสร้างความหลากหลายและเข้มแข็งให้กับเครือข่าย
4. ผู้บริหารเครือข่ายต้องพัฒนากลไกการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีรูปแบบของคณะกรรมการบริหาร และมีระบบสมาชิกในการบริหารจัดการร่วมกัน

Abstract

Thesis Title	The empowerment processes of Hag Pang Baeng Yang Tong Tin Farmers Network, Wapipatum District, Mahasarakham Province
Researcher	Suttikan Deeying
Degree	Master of Arts
In the Program of	Integrated Local Development
Year	2015
Principal Thesis Advisor	Dr. Chaloeangkit Suwanwattana
Associate Thesis Advisor	Dr. Amka Saeng-ngam

The research purpose (1) the process to promote a strong network of local farmers repeatedly is lifted. (2) study the means of strengthening the network of local farmers repeatedly is lifted. WapiPathum district Mahasarakham province.

The findings from that study of the network of local farmers repeatedly is lifted. From beginners to the network of local farmers repeatedly is lifted. Network members have the freedom to join a startup developing a network of local farmers repeatedly expensive glop together. Targeting want to see together. The key is to take action together. A key part of the core and key findings from the study of the formation of a network of local farmers repeatedly expensive glop is an informal network means not going out of style, that is. It stems from a relationship that is based on good relationships with each other and lead to other creative activities followed.

Important factors that affect (Impacts) on the strength of a network of local farmers repeatedly are expensive glop. The use of both official and unofficial ties to balance. The management network is repeatedly lifted the local farmers. Must have a strategy for the management and coordination essentially refers to the nature of each network and the benefits and the power to carry out joint activities.

The activities to be continued. Cause more precise relationship between the leaders together and doing things repeatedly. It takes many skills and can build on and create new

activities and the subsequent activities are ongoing. At least the team leader and has seen substantial success together. The ideas and plan activities Every leader has presented their opinions and help learning. Analysis Strengths Achilles then decided to carry out a particular event. When any work Be restructured That success together.

Pride of place The collection is regularly Become motivated to participate. Since at least the people who attend the event are the duties that have to work in their own communities as well. So Congress Work together The relationships and create space for the expanding network more steadily.

Suggestion

1. Network members who are leaders attending. To understand the goal of combining to pose a success overall.
2. The network must be organized and consistent enough to allow members to work together. The activities to be sure. And spread it evenly Choose activities that are easy and likely success. Do not make things difficult, especially the first few times. If they fail, could cause the network started as a division of the network.
3. To encourage members to develop their full potential and expertise are available. The common goal of development tasks to each member of the group. As a result, each group member has a unique talent. As the basis for building a strong and diverse network.
4. Network administrators need to develop mechanisms for participatory management. A model of the executive committee and a member of the management together.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ดร.เฉลิมเกียรติ สุวรรณวัฒนะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ดร.อำคา แสงงาม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำพัฒนางานวิจัย เป็นอย่างดี งานวิจัยนี้สำเร็จ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณบิดามารดา บูรพาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ และให้ความเมตตาต่อผู้วิจัยมาโดยตลอด เป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุทธิกานต์ ดิยี่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
คำถามการวิจัย.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	7
แนวคิดและหลักการของเครือข่าย.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	24
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
รูปแบบการวิจัยและวิธีการที่ใช้ในการวิจัย	26
กลุ่มประชากร	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
วิธีการดำเนินการวิจัย... ..	28
ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย.....	29

สารบัญ (ต่อ)

4 ผลการวิจัย	หน้า
กระบวนการส่งเสริมผู้ความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัครกึ่งเบ็งแญง ท้องถิ่น.....	30
ปัจจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัครกึ่งเบ็งแญง ท้องถิ่น.....	40
ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายเกษตรกรอัครกึ่งเบ็งแญง ท้องถิ่น.....	41
ข้อค้นพบที่สำคัญของการศึกษา.....	42
การเชื่อมโยงผลการศึกษา.....	44
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผล.....	46
อภิปรายผล.....	48
ข้อเสนอแนะ.....	50
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	53
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ภาพกิจกรรม.....	58
ภาคผนวก ข กิจกรรมเครือข่าย.....	67
ประวัติผู้วิจัย.....	76

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

- 1. ผลประโยชน์ความเป็นเครือข่าย 2 แบบ.....43

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย.....	24
2. โครงสร้างและภารกิจของสมาคมไต้หวัน.....	32
3. โครงการบริหารศูนย์กิจกรรมไต้หวัน.....	34
4. โครงสร้างสมาชิกเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແງ່ງท้องถิ่นและกิจกรรมที่ ดำเนินการ.....	34
5. โครงสร้างเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน.....	36
6. แผนผังแสดงกิจกรรมและเป้าหมายหลักของเครือข่าย.....	37
7. แผนผังแสดงเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของเครื่อง.....	41
8. แผนผังแสดงการเชื่อมโยงผลการศึกษา.....	44
9. แผนผังแสดงนิยามความหมายของเครือข่ายที่วิจัย.....	46
10. แสดงกระบวนการและปัจจัยต่อการพัฒนาความเข้มแข็งเครือข่าย.....	47
11. แสดงโครงสร้างองค์กรเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน.....	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำเร็จของการพัฒนาประเทศในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา จนถึง พ.ศ. 2540 ท่ามกลางความก้าวหน้าของการพัฒนา ในขณะเดียวกันก็สะสมปัญหาที่พอกพูนตามมาและเพิ่มมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ กลายเป็นปัญหาอันใหญ่ของสังคมไทยในยุคโลกภิวัตน์ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสังคม, เศรษฐกิจ, การศึกษา, ความเหลื่อมล้ำในสังคม เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า "เศรษฐกิจก้าวหน้า สังคมมีปัญหามาก แต่การพัฒนาไม่ยั่งยืน" ยิ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ก้าวหน้ามากเท่าใด และความเจริญด้านวัตถุมีมากเท่าใด สภาพด้านจิตใจกลับเสื่อมลง จิตใจคนสับสน ว้าวุ่น คนขาดที่พึ่งทางใจรอบครวที่เคยเข้มแข็งกลับอ่อนแอ แดกแยก ชุมชน หมู่บ้าน ที่เคยเข้มแข็งก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกันประเด็นปัญหาสังคมที่สำคัญสรุปสั้น ๆ ดังนี้

ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุ แต่เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจ ค่านิยมและสังคมคนไทยประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงความเสื่อมทางจิตใจอย่างเห็นได้ชัดเจนหลายประการ เช่น นิยมวัตถุ นิยมความหรูหราฟุ้งเฟ้อ ยกย่องคนรวย โดยไม่คำนึงถึงว่าร่ำรวยมาได้โดยวิธีใด เกิดการแข่งขันเอาเปรียบ ไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม การเบียดเบียนเอาเปรียบนั้นนอกจากจะเบียดเบียนตนเองแล้ว ยังเบียดเบียนบูรณารามชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ที่ดิน ป่าไม้ แม่น้ำ สภาพธรรมชาติ ภูเขารูปร่าง ชาติถูกทำลาย สภาพน้ำเน่าเสีย สภาพคนจนอยู่ใน สลัมท่ามกลางตึกสูงอันหรูหราใหญ่โต สภาพความยากจนแร้นแค้นของคนในชนบท และสภาพเสื่อมโทรมทางสังคม อันเกิดจากความเสื่อมทางจิตใจมีมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากปัญหาหายาเสพติด โสเภณี โรคเอดส์และปัญหาอื่น ๆ รวมถึงการละเลยด้านศาสนาและประเพณี เป็นต้น

ปัญหาอื่น ๆ ที่สืบเนื่องมาจากความเสื่อมทางด้านจิตใจและค่านิยมได้แก่

1. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างมากและอย่างรวดเร็ว
2. ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจนมีมากยิ่งขึ้น คนรวยมีเพียงจำนวนเล็กน้อย แต่เป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติมากมาย ทำให้คนจนส่วนใหญ่ที่จนอยู่แล้วกลับยิ่งยากจนลงไปกว่าเดิมอีก

3. ความเจริญกระจุกอยู่แต่ในเมืองไม่ได้กระจายออกไป ทำให้คนชนบทอพยพเข้าสู่เมืองเกิดปัญหาตามมาทั้งในชนบทและในเมือง

4. ระบบราชการขาดประสิทธิภาพ เพราะปรับสภาพไม่ทันกับปัญหาสังคมที่ซับซ้อนในเมืองหลวงและในชนบท

5. คนไทยส่วนใหญ่พื้นฐานการศึกษาข้าน้อย ปรับตัวไม่ทันเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เข้ามาสู่ประเทศไทย โดยเฉพาะเรื่องข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์เป็นต้น

วิกฤตการณ์ทางการเมือง หมายถึง ระบบการเมืองของ ไทยอันเป็นแบบแผน ของสังคม ในการปกครองประเทศ และดูแลทุกข์สุขของประชาชนให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ขณะนี้การเมืองไทยมีปัญหาตามมา ได้แก่ ใช้จ่ายเงินเป็นใหญ่, มีการผูกขาดการเมืองโดยคนจำนวนน้อย, คนที่มีความสามารถเข้าไปสู่การเมืองได้ยาก, การทุจริตประพฤติมิชอบมีอยู่ในทุกระดับ, การเผด็จการโดยระบอบรัฐสภา, การต่อสู้ขัดแย้งเรื้อรังและความไร้เสถียรภาพทางการเมือง, การขาดประสิทธิภาพทางการบริหารและนิติบัญญัติ

วิกฤตการณ์ในระบบราชการ หมายถึง ระบบราชการอันเป็นเครื่องมือปัญหาสังคมไทย กลับกลายเป็นปัญหาเสียเอง เช่น ปัญหาความเสื่อมศักดิ์ศรีของระบบราชการ ทำให้คนคิดคนเก่งหนีระบบราชการ ปัญหาคอร์รัปชันในวงราชการปัญหาคุณธรรมเป็นต้น

วิกฤตการณ์ของการศึกษา หมายถึง การศึกษาของไทยอัน เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของสังคมไทยกลายเป็นตัวปัญหาเสียเอง เช่นการเรียนแบบท่องจำเนื้อหาไม่ทันต่อความรู้ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ปัญหาการแก่งแย่งแข่งขัน ปัญหาระบบการศึกษา การบริหาร การกระจายโอกาสการศึกษารวมถึงการศึกษาระดับสูงก็มีปัญหาด้วยประมวลสรุป (สืบค้นจาก <http://www.luck507.blogspot.com> /10 กรกฎาคม 2555)

สภาพปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ได้กระจายตัวไปทุกแห่งหนในสังคมไทยทั้งในเมืองและชนบท ไม่เว้นแม้แต่ชนบทในเขตจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีองค์กรภาครัฐและเอกชนในนามองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อการแก้ไขปัญหาร่วมกันในนาม “สภาฮักแพงเบิ่งเงง คนมหาสารคาม” ในขณะเดียวกันองค์กรภาคประชาชนในเขตอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ในนาม “เครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งเงงท้องถิ่น” ก็ได้รวมตัวกันของผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ยั่งยืนร่วมกัน

ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ทางทิศใต้ ของจังหวัดมหาสารคาม เป็นตำบลขนาดใหญ่ มี 28 หมู่บ้านประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร และรับจ้างทั่วไป มีการบริหารจัดการหมู่บ้าน โดยผู้นำในชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การ

บริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้าน การพัฒนาชุมชนที่ผ่านมามีการพึ่งพาทุนหรือการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว ซึ่งบางครั้งเกิดความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาปัญหา ซึ่งปัญหาที่พบ เช่น แหล่งน้ำไม่พอเพียงและเสื่อมโทรม ปัญหาการจัดการขยะ มีการการบุกป่าไม้ ที่ดินสาธารณะ สภาพดินเค็ม มีการใช้สารเคมีการเกษตรจำนวนมาก

เครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນ ได้เกิดขึ้นจากการร่วมกันของผู้นำเกษตรกรในตำบลหนองแสง อำเภอเวียงพางลม จังหวัดมหาสารคาม ในเมื่อวันที่ 9 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งประกอบด้วยผู้นำ 22 หมู่บ้านเป็นคณะกรรมการและทำงานร่วมกัน ซึ่งมีสมาคมไทบ้านเป็นองค์กรช่วยสนับสนุนการทำงาน ซึ่งเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນ ได้มีการวางแผนการทำงาน โดยมุ่งเน้นที่จะทำงานพัฒนาในเรื่องประเด็นเกษตรและสิ่งแวดล้อม โดยมีการกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน คือ “การพึ่งตนเองทางด้านอาหารของชุมชน” และมีแผนยุทธศาสตร์การทำงาน 4 ยุทธศาสตร์หลัก คือ 1)พัฒนาองค์กรเครือข่ายให้เข้มแข็ง 2)พัฒนาการเกษตรเพื่อการพึ่งตนเอง 3)ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ 4)พัฒนาการเกษตรและหมู่บ้านต้นแบบ

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ จึงมีความสนใจในการ ศึกษากระบวนการส่งเสริมสู่ความเข้มแข็งเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນและปัจจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งที่จะทำให้เครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນและสามารถบรรลุเป้าหมายของเครือข่ายได้ต้องมีกระบวนการดำเนินงานอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยในฐานะหนึ่งในกรรมการเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນ และได้มีส่วนร่วมในการก่อตั้งและพัฒนาคำเนินงานร่วมกัน ดังนั้น เพื่อนำผลการศึกษาในครั้งนี้ ไปยกระดับการดำเนินงานของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນ จึงมีความสนใจต่อการศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมสู่ความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນ อำเภอเวียงพางลม จังหวัดมหาสารคาม

คำถามวิจัย

1. ศึกษากระบวนการส่งเสริมสู่ความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัสกแพงเบ็งแญงท้องถิ่นเป็นอย่างไร
2. ศึกษาปัจจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัสกแพงเบ็งแญงท้องถิ่นอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคามเป็นอย่างไร

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความเป็นมา พัฒนาการที่สำคัญของการรวมกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรอัสกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น, ปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย, กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัสกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น แนวทางและรูปแบบการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ความยั่งยืน ในการศึกษาข้อมูลเป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ รายงานกิจกรรม รายงานการประชุม รายงานประจำปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์โดยตรงกับคณะกรรมการและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรหลักที่จะทำการศึกษา ได้แก่ ผู้ร่วมก่อตั้งเครือข่ายเกษตรกรอัสกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น (จนท.สมาคมหมู่บ้าน) จำนวน 3 คน คณะกรรมการเครือข่ายเกษตรกรอัสกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น จำนวน 20 คน ผู้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของเครือข่ายเกษตรกรอัสกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น จำนวน 20 ชุมชน และหน่วยงานราชการและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้ จัดเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรที่อยู่ในพื้นที่ในเขตตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

4. ขอบเขตระยะเวลา

การศึกษาในครั้งนี้ เริ่มศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2554 และมีการเก็บข้อมูลมาอย่างต่อเนื่องจนถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2559

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. เครือข่าย หมายถึง ขบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน
2. เกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น หมายถึง กลุ่มผู้นำที่เป็นผู้ใหญ่บ้านในขอบเขตพื้นที่ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
3. สมาคมไต้หวัน หมายถึง องค์กรพัฒนาเอกชน ที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ที่มีเป้าหมายเพื่อการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน มียุทธศาสตร์การทำงานเพื่อส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายทั้งในระดับครอบครัว กลุ่ม หมู่บ้าน และเครือข่ายทั้งระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาคและประเทศ
4. คณะกรรมการเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น หมายถึง ผู้นำชุมชนที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน ได้ถูกคัดเลือกจากสมาชิกเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่นและ ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจกรรมของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่นร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสมาคมไต้หวัน
5. เจ้าหน้าที่สมาคมไต้หวัน หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสมาคมไต้หวันให้ทำหน้าที่ติดตาม สนับสนุนการดำเนินงานกับคณะกรรมการเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น
6. การมีส่วนร่วม หมายถึง ภาวการณ์ที่เครือข่าย ทั้งผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้นำท้องถิ่น มีการคิด วางแผน ดำเนินการ รับผลประโยชน์ ร่วมกัน
7. การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาชุมชนเป้าหมายให้ดีขึ้นและยังประโยชน์กับคนรุ่นต่อไป
8. กระบวนการ หมายถึง การดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น อย่างต่อเนื่องและเป็นกระบวนการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์จากการวิจัยมี ดังนี้

1. ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงพัฒนาการความเป็นมาของเครือข่ายและกระบวนการส่งเสริมผู้ความเข้มแข็ง ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานของกลุ่มเครือข่ายฮักแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น
2. เครือข่ายฮักแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น ได้ทราบถึงปัจจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในเครือข่ายจนเกิดความเข้มแข็งยั่งยืน

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรรัก
แพงเบิ่งแพงท้องถิ่นอำเภอวาปีปทุมจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและ
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดและหลักการของเครือข่าย (Networking)
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย

รายละเอียดเป็นดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่ม
บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมี
ส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกัน
ว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก
ขึ้นกับว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริงและมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะ
ได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2531)

การมีส่วนร่วม (Participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ
ต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิด
ริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ควรจะต้องมีการ
ตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น กระทำ

ผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพเสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546)

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการกระทำที่ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลง เพื่อตัวประชาชนเองโดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเองและมีส่วนดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ปรารถนาหรือตั้งใจไว้ ทั้งนี้ต้องไม่ใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก (สุนันทา อำไพเจนเจริญ, 2547)

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนได้เข้ามามีโอกาสร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง (เดโช แสนภักดี, 2546)

การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผล (สุพัฒน์ สมจิตรสกุล, 2549 อ้างถึงใน Cohen and Uphoff, 1980)

การมีส่วนร่วมของประชาชนปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (2525-2529) เป็นต้นมา และรัฐได้ใช้การมีส่วนร่วมนี้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการของรัฐ โดยที่คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมมีจำนวนมากแต่ก็ไปในทิศทางเดียวกันทั้งในแง่การเมืองการปกครองที่เห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของชนบทเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย และยังอาจเป็นการปูพื้นฐานมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ในบั้นปลายและได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่อยๆ ไป เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน (เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา, 2551)

2. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โกวิทย์ พวงงาม (2545, หน้า 122) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาควรมี 4 ขั้นตอน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาลงมือปฏิบัติประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

2.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

2.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จลำบาก (โกวิท พวงงาม, 2545, หน้า 140)

นอกจากนี้สำนักงานมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัยยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด (สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย, 2545)

3. ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา(2546, หน้า 85) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณี แล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

3.1. ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ

3.2. ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ

3.3. ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด

5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วมตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้แบ่งไว้ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา

2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร

2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง

2.2 วางแผนแก้ไขปัญหานั้นเป็นเรื่อง ๆ

2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อ

แก้ไขปัญหานั้นที่วางแผนนั้น

2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้

2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ

2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน

2.7 ร่วมรับผลประโยชน์ / หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

แนวคิดเกี่ยวกับระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมที่เสนอมานั้นจะเห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งหรือสองกลุ่มขึ้นไปมีอิทธิพลต่อกันและกันในการ

จัดทำแผน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจ โดยในการวัดความเข้มของการมีส่วนร่วม สามารถวัดได้จากปริมาณของอิทธิพลของกลุ่มบุคคลผู้เข้าไปร่วมกิจกรรมที่มีต่อบุคคลอื่น และแนวคิดที่มองการมีส่วนร่วมในลักษณะปริมาณอิทธิพลที่บุคคล มีต่อการตัดสินใจนั้นเป็นลักษณะ การมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพในการวัดการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพเกี่ยวกับระดับความเข้ม ของการมีส่วนร่วมหรือ ปริมาณอิทธิพลที่บุคคลมีต่อบุคคลอื่นนี้มีการจำแนกหลายแบบ แบบที่ จำแนกประเภทละเอียด เช่น แบบของอาร์นสไตน์ วัดได้ครอบคลุมแต่ทำได้ยากในทางปฏิบัติ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับคาบเกี่ยวกัน เพื่อให้ผลในทางปฏิบัติ ควรกำหนดกรอบ ระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมกว้างๆ เป็น 3 ระดับ (บัญญัติ แก้วส่อง, 2539, หน้า 45)

ระดับที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo Participation) หรือการมีส่วนร่วม แบบถูกกระทำ (Passive participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจใด ๆ ในการ ตัดสินใจแต่เป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (Partial Participation) การมีส่วนร่วม ในระดับนี้ ผู้เข้าร่วมมีส่วนในการเสนอความคิดเห็น แต่อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) การมีส่วน ร่วมในระดับนี้ความคิดเห็นของบุคคลที่เข้าร่วม ได้รับการรับฟัง และยอมรับเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดง ให้เห็นว่าอำนาจ การตัดสินใจอยู่ที่ผู้เข้าร่วมนั่นเอง

4. วิธีการมีส่วนร่วม

วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถทำได้หลายวิธีที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2545, หน้า140)

4.1 การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมอภิปรายหรือเนื้อหาสาระของ แผนงานหรือ โครงการพัฒนา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน

4.2 การถกเถียง เป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งตามวิถีทางประชาธิปไตย เพื่อให้ทราบถึงผลดี ผลเสียในกรณีต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบต่อความเป็นอยู่ของเขา

4.3 การให้คำปรึกษาแนะนำประชาชนต้องร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการ บริหาร โครงการเพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกผลกระทบเข้ามีส่วนร่วม รับรู้และ ร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนด้วย

4.4 การสำรวจเป็นวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่อง ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

4.5 การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร

4.6 การจัดทัศนศึกษา เป็นการให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุดดำเนินการ ก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.7 การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ รวมทั้งประชาชนที่ได้รับผลกระทบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น

4.8 การได้สวนสาธารณะ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย กฎ ระเบียบในประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยรวม

4.9 การสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม

4.10 การรายงานผล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและสะท้อนผลการตัดสินใจต่อโครงการอีกครั้งหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ทันที่

5. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าในหน่วยงานใดก็ตาม เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์หลากหลายประการอย่างใดก็ตาม ประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับความจริงใจและความจริงจังในการดำเนินการด้วย ประโยชน์โดยทั่วไป คือ

5.1 เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นต่าง ๆ จะช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบคอบมากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบและได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะการตัดสินใจที่กระทบกับประชาชนโดยตรง

5.2 ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น รับทราบข้อมูลคำอธิบายต่าง ๆ เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ แน่แน่นอนว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลา แต่เมื่อประชาชนยอมรับ การนำโครงการไปสู่การปฏิบัติจะรวดเร็วขึ้นซึ่งในประเด็นนี้จะเห็นว่าโครงการของภาครัฐที่เร่งการตัดสินใจหรือปกปิดเมื่อประชาชนทราบภายหลัง และต่อต้านบางโครงการนำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้ ถ้าซ้ำเป็นปี ๆ บางโครงการสามารถก่อสร้างได้เสร็จและประชาชนไม่ยอมให้เข้าไปดำเนินการ กลายเป็นอนุสาวรีย์ร้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายงบประมาณดังกล่าวสามารถนำไปสร้างคุณประโยชน์ได้มากมาย

5.3 การสร้างฉันทามติ สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันการสร้างฉันทามติอาจเป็นเรื่องยาก สังคมเรากลายร่างเป็นพหุลักษณะและต้องยอมรับความหลากหลายแตกต่างทางความคิด กลไกที่ช่วยให้ความแตกต่างนั้นได้มีการแลกเปลี่ยน คือ กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางหลักการ เราเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจช่วยป้องกันความขัดแย้งได้ แต่ในสังคมไทยที่ผ่านมา ภาครัฐมักดำเนินการตัดสินใจไปก่อน เมื่อประชาชนต่อต้านจึงจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเข้าไปแล้ว หากเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น จำเป็นต้องใช้หลักการจัดการความขัดแย้งเข้ามาแทน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงสามารถช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

5.4 ร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อประสบความสำเร็จจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5.5 ช่วยทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเกิดความใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์ที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีสร้างความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของประชาชนไม่ใช่เป็นของนักการเมืองเท่านั้น นอกจากนี้ด้วยความใกล้ชิด ผู้บริหารท้องถิ่นจะไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

5.6 ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการในการศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

5.7 ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (อรทัย ก๊กผล, 2552, หน้า 128)

แนวคิดและหลักการของเครือข่าย (Networking)

1. ความหมายเครือข่าย

นฤมล นิราทร (2543, หน้า 6) ให้ความหมายเครือข่ายว่า เครือข่าย มีความหมายให้หลายลักษณะ หากมองในเชิงโครงสร้าง เครือข่าย หมายถึงกลุ่มของจุดต่าง ๆ ซึ่งเชื่อมต่อกันด้วยเส้นจุดต่าง ๆ ที่ว่านี่คือบุคคลหรือกลุ่ม ส่วนเส้นที่เชื่อมต่อนี้หมายถึงความสัมพันธ์ที่บุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ มีต่อกัน เครือข่ายจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของกลุ่มแต่กลุ่มไม่ใช่เครือข่ายเสมอไป

จากแนวคิดข้างต้นสรุปว่าเครือข่ายหมายถึงกลุ่มหรือองค์การหลาย ๆ องค์การมาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลายาวนานพอสมควรมีเป้าหมายการทำงานร่วมกันมีผลประโยชน์ร่วมกันแต่ยังคงความเป็นเอกเทศของกลุ่มเดิมอยู่

สรุปเครือข่าย (Network) คือการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกันประเด็นสำคัญของนิยามข้างต้นคือ (1) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ (2) กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (3) การเป็นสมาชิกเครือข่ายต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้น ๆ

การเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่าย ไม่ได้หมายถึงการจัดการให้คนมานั่ง “รวมกัน” เพื่อพูดคุยสนทนากันเฉย ๆ โดยไม่ได้ “รวมกัน” ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เปรียบเหมือนการเอาก้อนอิฐมากองรวมกันย่อมไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใดการเชื่อมโยงเข้าหากันจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเอาอิฐแต่ละก้อนมาต่อกันเป็นกำแพงโดยการประสานอิฐแต่ละก้อนเข้ากันอย่างเป็นระบบและก็ไม่ใช่เป็นแค่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันเพียงเพื่อพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเท่านั้นแต่จะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันด้วย และไม่ใช่วางรวบรวมรายชื่อบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกันไว้ในมือเพื่อสะดวกแก่การติดต่อการมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนหาสมาชิกเพิ่มขึ้น ยิ่งได้รายชื่อมากก็ยิ่งทำให้เครือข่ายขยายเพิ่มมากขึ้น การกระทำเช่นนี้เปรียบเสมือนการขยายถุงใส่อิฐให้โตขึ้นเพื่อจะได้บรรจุอิฐได้มากขึ้นแต่กองอิฐในถุงก็ยังวางระเกะระกะขาดการเชื่อมโยงประสานกันอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกันซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็นเมื่อภารกิจบรรลุเป้าหมายแล้ว เครือข่ายก็อาจยุบสลายไป แต่ถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้

2. องค์ประกอบของเครือข่าย

เครือข่ายเทียม (Pseudo network) หมายถึงเครือข่ายชนิดที่เราหลงผิดคิดว่าเป็นเครือข่าย แต่แท้จริงแล้วเป็นแค่การชุมนุมพบปะสังสรรค์ระหว่างสมาชิกโดยที่ต่างคนต่างก็ไม่ได้มีเป้าหมายร่วมกัน และไม่ได้ตั้งใจที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเป็นการรวมกลุ่มแบบเฮโลสาระพา หรือรวมกันตามกระแสนิยมที่ไม่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนลักษณะของเครือข่ายลวงจะไม่มีสานต่อ

ระหว่างสมาชิก ดังนั้น การทำความเข้าใจกับองค์ประกอบของเครือข่ายจึงมีความสำคัญ เพื่อช่วยให้สมาชิกสามารถสร้างเครือข่ายแทนการสร้างเครือข่ายเทียม

เครือข่าย (แท้) มีองค์ประกอบสำคัญอยู่อย่างน้อย 7 อย่างด้วยกัน คือ

1. มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน (Common Perception)
2. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision)
3. มีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits)
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (Stakeholders Participation)
5. มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship)
6. มีการเกื้อหนุนพึ่งพากัน (Interdependent)
7. มีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)

การรับรู้ร่วมกัน (Common Perception) หมายถึง สมาชิกในเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้าร่วมกันเป็นเครือข่าย อาทิเช่น มีความเข้าใจในตัวปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ประสบกับปัญหาอย่างเดียวกันหรือต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิด “ความรู้สึกผูกพัน” ในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาหรือลดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

การรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพราะถ้าเริ่มต้นด้วยการรับรู้ที่ต่างกัน มีมุมมองหรือแนวคิดที่ไม่เหมือนกันแล้วจะประสานงานและขอความร่วมมือยาก เพราะแต่ละคนจะติดอยู่ในกรอบความคิดของตัวเอง มองปัญหาหรือความต้องการไปคนละทิศละทาง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าสมาชิกของเครือข่ายจะมีความเห็นที่ต่างกันไปไม่ได้ เพราะมุมมองที่แตกต่างช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ในการทำงานแต่ความแตกต่างนั้นต้องอยู่ในส่วนของกระบวนการ (process) ภายใต้การรับรู้ถึงปัญหาที่สมาชิกทุกคนยอมรับแล้ว มิฉะนั้นความเห็นที่ต่างกันจะนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหักในที่สุด

3. ลักษณะที่สำคัญของเครือข่าย

นฤมล นิราทร (2543, หน้า 7-8) ได้จำแนกลักษณะที่สำคัญของเครือข่ายไว้ดังนี้คือ กลุ่มบุคคลหรือองค์กร กลุ่มเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์คือเป็นกระบวนการที่ประสานกลุ่มหรือบุคคลเอาไว้ สิ่งที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ก็คือข่าวสาร ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ หรือบางครั้งอาจไม่เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน และมีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะทั่วไปของกลุ่ม (Groups) หรือ องค์กร (Organizations) แต่เครือข่ายยังมีลักษณะสำคัญอีกประการคือ ความเป็นอิสระต่อกันซึ่งหมายถึงแต่ละกลุ่มก็มีเป้าหมาย มีกิจกรรม

ของตนเองอยู่แล้วการเข้าร่วมเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมเป็นบางส่วนเพื่อทำกิจกรรม หรือโครงการร่วมกัน เมื่อโครงการสำเร็จแล้วเครือข่ายก็อาจสลายตัวไปได้

4. การสร้างเครือข่าย (Networking)

นฤมล นิราทร (2543, หน้า 8-9) กล่าวว่า การสร้างเครือข่าย คือกิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่มขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรมหรือการผลิตระหว่างองค์กรสมาชิกการจะสร้างให้เกิดเครือข่ายนั้นจำเป็นต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนหน้าที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย การสร้างเครือข่ายอาจปรากฏในรูปของการจัดตั้งเป็นเครือข่ายใหม่เช่นการจัดตั้งเวทีสิทธิเด็ก หรือการขยายเครือข่ายที่มีอยู่เดิมเช่นการที่เวทีเด็กมีองค์กรสมาชิกเพิ่มในการสร้างเครือข่ายเป็นกลยุทธ์ในการทำงาน ภาระสำคัญมิได้อยู่ที่ การสร้างเครือข่ายเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการทำนุบำรุงรักษาเครือข่ายด้วย ด้วยการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพให้ปฏิบัติการบรรลุตามเป้าหมาย ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายให้ก้าวไปสู่การทำงานในระดับกว้างขึ้นด้วย

การสร้างเครือข่าย (Networking) หมายถึง กิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นกลุ่มองค์กร หรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรมหรือการผลิตระหว่างองค์กรสมาชิก ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนหน้าที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย (นฤมล นิราทร, 2543, หน้า 8)

สำหรับเหตุผลในการสร้างเครือข่ายทางสังคมนั้น นฤมล นิราทร (2543 ,หน้า11-12) กล่าวว่า เป็นเพราะ (1) ต้องการมีเพื่อนในการทำงาน ต้องการมีหมู่ มีพวก (2) ต้องการทรัพยากรในการทำงาน (3) ต้องการรับภาระความเสี่ยงในกิจกรรมร่วมกัน (4) ต้องการความชำนาญเฉพาะด้านในการแก้ไขปัญหา (5) ต้องการประหยัด และ (6) ต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน รวมไปถึงมีปัจจัยเสริมที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ คือ ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

5. ประเภทของเครือข่ายทางสังคม (Type of Social Network)

ในการจำแนกประเภทของเครือข่ายทางสังคม สามารถแบ่งได้ในหลายรูปแบบ โดยมีนักวิชาการหลายคนที่ได้จำแนกประเภทของเครือข่าย ซึ่งผู้เขียนขอเสนอโดยสังเขป ดังนี้

นฤมล นิราทร (2543, หน้า 18-21) ได้จำแนกประเภทของเครือข่ายทางสังคมตามมิติ 4 มิติ ดังนี้ 1) จำแนกตามพื้นที่ดำเนินการ เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศ 2) จำแนกตามกิจกรรมหรือประเด็นปัญหาเช่น เครือข่ายที่ทำงานด้านเด็ก สตรี สาธารณสุข เศรษฐกิจ พัฒนาชุมชน สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม 3) จำแนกตามอาชีพหรือสถานภาพทางสังคม เช่น เครือข่ายด้านแรงงาน เครือข่ายกลุ่มพระสงฆ์ เครือข่ายครูพิทักษ์สิทธิเด็ก เครือข่ายสารวัตรนักเรียน 4) จำแนกตามรูปแบบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ ทำให้เกิดเครือข่าย

ใน 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายตามแนวตั้ง คือ (1) เครือข่ายที่มีโครงสร้างเป็นช่วงชั้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในเครือข่ายไม่เท่ากันและ (2) เครือข่ายตามแนวนอน เป็นเครือข่ายที่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในเครือข่ายเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ Martin Kilduff, Wenpin Tsai (2003, หน้า 4-8) ได้แบ่งประเภทของเครือข่ายตามระดับของการศึกษาวิเคราะห์เครือข่าย (Network Analysis) โดยแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) เครือข่ายระดับปัจเจกบุคคล (Individual Level Network) 2) เครือข่ายระดับหน่วยธุรกิจ (Business Unit Level Network) 3) เครือข่ายระดับองค์กร (Organization Level Network) และ 4) เครือข่ายระดับอื่นๆ (Other Level Network) หรือระดับระหว่างองค์กรอย่างไรก็ตาม แม้มติของการจำแนกประเภทของเครือข่ายทางสังคมดังกล่าว จะค่อนข้างชัดเจน สามารถจำแนกประเภทได้ แต่หากพิจารณาอย่างละเอียดแล้วจะพบว่า บางเครือข่ายอาจมีลักษณะทับซ้อนกันอยู่ในแต่ละมิติ เช่น เครือข่ายแรงงาน มีลักษณะเป็นทั้งเครือข่ายด้านแรงงาน และเป็นเครือข่ายระดับประเทศด้วย

6. องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม (Social Network Components)

มีนักวิชาการหรือผู้รู้ได้กำหนดองค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม ไว้หลายแนวทาง ซึ่งผู้เขียนขอเสนอโดยสังเขป ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, หน้า 36-43) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย ว่ามีอยู่ 7 ประการ ประกอบด้วย 1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง 5) มีกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน 6) มีการพึ่งอิงร่วมกัน และ 7) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

Waner กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่าย โดยใช้ตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษ คือ LINK ซึ่งประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ (Learning) 2) การลงทุน (Investing) 3) การดูแล (Nursing) และ 4) การรักษา (Keeping) สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม ประกอบด้วย 1) สมาชิกของเครือข่าย 2) มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน 3) การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย 4) การสื่อสารภายในเครือข่าย 5) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Waner อ้างถึงใน ปารีชาติ สถาปัตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์, 2546, หน้า 9)

7. การบริหารจัดการเครือข่าย

นฤมล นิราทร (2543, หน้า 54) กล่าวถึงการบริหารจัดการเครือข่ายว่า เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ไม่มีทฤษฎีการบริหารใดที่เหมาะสมสำหรับทุกสถานการณ์ หลักการสำคัญในการบริหารคือความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เช่นความเข้าใจเรื่องเป้าหมายขององค์กร โครงสร้างกระบวนการทำงาน ซึ่งหมายรวมถึงการประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ ภาวะผู้นำ

ความเข้าใจเรื่องพฤติกรรมของบุคคล และความเข้าใจเรื่องกระบวนการบริหาร ซึ่งหมายรวมถึง การวางแผน การจัดองค์การ การจัดการด้านบุคคล การสั่งการ การรายงาน และการควบคุมในการ บริหารจัดการเครือข่ายต้องมีความเข้าใจในประเด็นเหล่านี้เช่นกัน โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการ ประสานงาน และหลักในการทำงานเป็นเครือข่าย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network Concept) มีพัฒนาการมาจากพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดยมีหลักการ ที่ว่า ในเครือข่ายสังคมจะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ตามบทบาทหรือ หน้าที่ที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นมีได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลาย บทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน บุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในสังคม หรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับ พื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านวัตถุประสงค์และด้าน จิตใจ

ในปัจจุบันสถานภาพองค์ความรู้ของแนวคิดนี้ได้ถูกใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการ วิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม การสร้างตัวตนของเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการอย่างไรก็ ตามแม้ว่าการวิเคราะห์เครือข่ายสังคม จะช่วยให้เราเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสังคม อัน นำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) องค์กรทางสังคม (Social Organization) และ โครงสร้างทางสังคม (Social Structure) ลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว สามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลได้ แต่ในปัจจุบันความรู้เกี่ยวกับแนวความคิดเรื่อง เครือข่ายทางสังคม และการวิเคราะห์เครือข่ายสังคมในประเทศไทยยังคงอยู่ในวงจำกัด ยังมีได้ นำเอาวิธีการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่างๆทางสังคมเท่าที่ควร ทำให้ขาด ความเข้าใจถึงกระบวนการต่างๆ อีกมากที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น หากเข้าใจถึงวิธีการศึกษา วิเคราะห์เครือข่ายสังคมแล้ว เราสามารถที่จะนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ไม่เฉพาะแต่พฤติกรรมทางด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นพฤติกรรมทุกด้านที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายของแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติ การศึกษาอิทธิพลของเครือข่ายชุมชนที่มีผล ต่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

กิจกรรมสำคัญที่สุดที่ทุกเครือข่ายทำร่วมกันคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารประสบการณ์แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันทำให้ ด้านหนึ่งหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนอีกด้านหนึ่งทำให้กิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพราะเป็น การประสานพลังเป็นการใช้ทรัพยากรใช้พลังงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการ ผนวกรวมเรื่องต่างๆถ้าทำเป็นเครือข่ายจะได้ผลมากกว่า (เสรี พงศ์พิศ, 2555, หน้า .....)

"เงื่อนไขสำคัญของเครือข่ายคือต้องมีการติดต่อสัมพันธ์สื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างสมาชิกอาจมีผู้ประสานซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มประสานซึ่งดำเนินกิจกรรมการประสานแต่ไม่ใช่เป็นผู้ดำเนินการแทนสมาชิกเครือข่ายในทุก ๆ เรื่อง" (เสรี พงศ์พิศ, 2555, หน้า .....

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

1. ความหมายการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ หมายถึงการทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงหรือสำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่นเป็นผู้ทำ (Drucke, 1979, อ้างถึงใน พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์, 2543, หน้า 2) กล่าวคือ ผู้ที่เป็นผู้บริหารจะมีบทบาทเป็นเพียงหัวหน้าหรือผู้นำของกลุ่มคน ที่จะดำเนินการจัดระเบียบเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การเป็นผู้บริหารหรือหัวหน้าที่จะทำงานให้งานสำเร็จ ลุล่วงได้นั้น จะต้องเป็นผู้ประสานงานการปฏิบัติงานของบุคคลในหลายๆ ฝ่าย หรือหลาย ๆ คน การที่จะทำให้งานได้ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ที่ดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหาร ในอันที่จะจัดกลุ่มคนที่ร่วมทำงานให้ทำงานอย่างมีความสุขสบายใจ ในกรณีนี้ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำที่จะสามารถรวบรวมพลังสมาชิกต่าง ๆ ในองค์กร ผู้บริหารต้องรู้จักจุดอ่อนจุดแข็งของบุคลากรที่ตนนำอยู่ พร้อมทั้งสามารถกระตุ้นชี้แนะให้สมาชิกทุกคนร่วมมือกันทำงาน เพื่อผลสำเร็จขององค์กรหรือกลุ่มคณะได้โดยส่วนรวมมิใช่ผลสำเร็จของผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียว

กวี วงศ์พุด (2539, หน้า 3) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นการนำเอา คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีมาทำงานร่วมกันอย่างมีระบบเพื่อนำมาซึ่งผลผลิตตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับ เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฎ์ (2539, หน้า 9) ที่อธิบายการบริหารหรือการจัดการ คือศาสตร์และศิลปะในการทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่น ในขณะที่ เกรียงศักดิ์ เขียวขี้ (2525, หน้า 2-4) ให้ความหมายว่า การบริหารและการจัดการทั้งสองคำมีความหมายอย่างเดียวกัน ในด้านความนิยมนแล้วการบริหารมักจะใช้กับการบริหารกิจการสาธารณะหรือการบริหารราชการ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ ส่วนการจัดการมักจะใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการจัดการในทางธุรกิจ ดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องของกลุ่มบุคคลที่ร่วมแรงร่วมใจกันกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลออกมาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน อาจจะเป็นการจัดบริการให้กับประชาชนในทางราชการหรือเป็นการปฏิบัติในองค์กรใด ๆ ทางธุรกิจเอกชนก็ได้

ธงชัย สันติวงษ์ (2540, หน้า 1) ให้ความหมายการบริหารคือ งานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำ เพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่รวมกัน และร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิภาพ กล่าวอย่างง่าย ๆ การบริหารก็คือ การทำให้งานเสร็จลงได้โดยอาศัยผู้อื่นเป็นผู้ทำให้เสร็จนั่นเอง

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2542, หน้า 19) ได้เปรียบเทียบการบริหารและการจัดการ หมายถึงกิจกรรมในการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีความแตกต่างกันดังนี้ การบริหารใช้ในการบริหารระดับสูง หน้าที่หลักคือการกำหนดแผนเป็นคำที่นิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ แต่การจัดการนั้นเน้นการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย นิยมใช้กับการจัดการธุรกิจ การจัดการเป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกัน ซึ่งผู้จัดการต้องเข้ามาช่วยเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ประเด็นสำคัญของการจัดการมีลักษณะดังนี้คือการจัดการสามารถประยุกต์ใช้กับองค์กรใดองค์กรหนึ่งได้ โดยเป้าหมายของผู้บริหารทุกคนคือการสร้างกำไร การจัดการจะเกี่ยวข้องกับผลผลิต ซึ่งหมายถึง ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และการตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการ และมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่ไปด้วย องค์กรจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การบริหาร หรือ การจัดการมีความหมายเดียวกัน แต่อาจใช้ในองค์กรที่ต่างกัน การบริหารมักใช้กับการบริหารรัฐกิจ ส่วนการจัดการใช้กับการบริหารทางธุรกิจเอกชน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร และให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อผลสำเร็จขององค์กร หรือกลุ่มคณะได้โดยส่วนรวม มิใช่ผลสำเร็จของผู้บริหารแต่เพียงผู้เดียว

2. กระบวนการบริหารจัดการ

กวี วงศ์พุก (2539, หน้า 4-5) ได้อธิบายกระบวนการบริหารว่าเป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนอย่างเหมาะสม เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบ จัดทำแผนงานในการทำงานให้เป็นขั้นตอน หลังจากทราบนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรแล้วการวางแผนเป็นการคิดหรือกำหนดขั้นตอนการทำงานให้เหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดการประหยัดทั้งเวลา และค่าใช้จ่ายจนงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การจัดองค์กร (Organizing) เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบ ศึกษาหารายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ นำมาจัดเป็นหมวดหมู่ให้เหมาะสม

เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน การจัดแบ่งงานดังกล่าวจะต้องกำหนดอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ไว้
อย่างเหมาะสม

2.3 การจัดหน้าที่ (Staffing) เมื่อองค์กรมีตำแหน่ง มีการกำหนดโครงสร้าง
มีหน้าที่การงานเรียบร้อยและเหมาะสมแล้ว ก็จำเป็นต้องมีคนไปรับผิดชอบงานที่ได้แบ่งไว้
ต้องจัดหาบุคคลที่อยู่ในองค์กรและบุคคลภายนอกไปรับผิดชอบงานที่ไว้นั้น

2.4 การอำนวยการ หรือสั่งการ (Directing) ขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนที่งานใน
องค์กรได้เริ่มดำเนินการแล้ว และงานจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด ก็จะต้อง
มีการอำนวยการของบุคคลระดับหัวหน้าที่มีเทคนิคและมีประสิทธิภาพ

2.5 การประสานงาน (Co-ordination) เป็นขั้นตอนการจัดระเบียบการทำงานทั้ง
ขององค์กรให้สอดคล้องต่อเนื่องกัน การประสานงานในองค์กรหมายถึงการประสานงานด้าน
เป้าหมายของการทำงาน ประสานความเข้าใจ และจิตใจของพนักงานให้สามารถทำงานร่วมกันได้ดี

2.6 การควบคุม (Controlling) เป็นขั้นตอนที่หัวหน้างานจะต้องคอยติดตามดูแล
ให้การดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนของแผนงานที่วางเอาไว้ ขณะควบคุมก็ต้องมีการแก้ไข
ปรับปรุงในส่วนงานที่จะเกิดปัญหา เพราะถือว่าแผนงานที่กำหนดไว้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตาม
ความเหมาะสม

2.7 การคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ (Innovation) ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่ไม่
หยุดนิ่งต้องหมั่นคิดแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ มาช่วยในการพัฒนางานอยู่เสมอผู้บริหารจะต้องเป็นคนมอง
การณ์ไกล ติดตามสภาพสังคมและทันเหตุการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อจะได้นำเอามาประยุกต์ใช้กับ
งานให้ทันสมัย ให้งานไม่น่าเบื่อหน่าย สามารถสู้กับคู่แข่งขั้นต่อไปได้อย่างดี

ธงชัย สันติวงษ์ (2540, หน้า11-12) ได้แบ่งกระบวนการบริหารว่ามีหน้าที่ต่าง ๆ
ดังนี้ 1)การวางแผน ซึ่งต้องอาศัยความคิดที่เป็นเลิศ ให้สามารถมองเห็นแนวทางที่ดีที่สุด
2)การจัดองค์กร ซึ่งต้องอาศัยความสามารถที่จะเข้าใจถึงลักษณะและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
ที่เป็นทรัพยากรเพื่อใช้ปฏิบัติงาน จึงจะสามารถจัดระเบียบสิ่งของเหล่านี้ให้เป็นระบบงานที่ดี ให้
สะดวกแก่ผู้ปฏิบัติที่จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3)การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและการควบคุม
คือหน้าที่อีก 3 ประการซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของคน และพฤติกรรมบุคคล
เพื่อนำมาใช้คัดเลือกให้ได้คนดี มี ความสามารถตรงกับงาน รู้จักปกครองบังคับบัญชาให้เกิดความ
จงรักภักดี และสามารถกำกับควบคุมให้คนปฏิบัติและแก้ไขปัญหาการทำงาน เพื่อให้งานต่าง ๆ
มีคุณภาพ และได้ครบตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2542, หน้า 20-21) แบ่งกระบวนการจัดการออกเป็น
4 กิจกรรม คือ 1)การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย (Goals) การกำหนด

2)กลยุทธ์ (Strategy) และการพัฒนาแผนย่อยเพื่อให้เกิดการประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ 3)การจัดการองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดว่าจะทำงานอะไร บุคคลใดที่มีความเหมาะสมที่จะทำงานนั้น วิธีการที่จะจัดกลุ่มงาน ใครรายงานขึ้นตรงต่อใคร และจุดใดที่จะต้องมีการตัดสินใจเกิดขึ้น การจัดการองค์การจะต้องมีการจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นทางการเพื่อให้มั่นใจว่าองค์การมีพนักงานที่มีความสามารถในงานทุกระดับ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การทั้งในระยะสั้น และระยะยาว 4)การชักนำ (Leading) ประกอบด้วย การจูงใจ ผู้ใต้บังคับบัญชา การสั่งการ การคัดเลือกช่างทางการสื่อสารที่มีประสิทธิผลที่สุด ตลอดจนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง 5)การควบคุม (Controlling) เป็นกิจกรรมการติดตามผล และการแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่างานบรรลุผลตามที่ได้วางแผนไว้

พยอม วงศ์สารศรี (2542, หน้า34) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการไว้ 5 ประการ คือ 1) การวางแผน (Planning) เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงทิศทาง การดำเนินชีวิต หรือการกระทำกิจกรรมใดๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น ถ้าการวางแผนนั้นเป็นไปอย่างใช้ดุลยพินิจ มีขั้นตอนเป็นกระบวนการ และมีข้อมูลรอบด้าน 2)การจัดการองค์การ (Organizing) เป็นงานที่ดำเนินต่อเนื่องมาจากการวางแผน เป็นความพยายามที่ผู้บริหารกำหนดโครงสร้างขององค์การที่สามารถเอื้ออำนวยให้แผนที่จัดทำขึ้นไปสู่สัมฤทธิ์ผลที่ปรารถนา 3)การจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) เป็นขั้นตอนที่ดำเนินต่อเนื่องมาจากการวางแผนและการจัดการองค์การ การจัดคนเข้าทำงานเป็นลำดับขั้นที่สำคัญขั้นหนึ่ง ในกระบวนการจัดการ เป็นการจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมกับความต้องการของลักษณะงานที่กำหนดไว้กล่าวอย่างง่าย ๆ ว่า เป็นการหาคนที่เหมาะสมกับงานนั่นเอง (4) การสั่งการ (Leading) หรือการอำนวยความสะดวก (Directing) เป็นการที่ผู้บริหารใช้อำนาจหน้าที่ของตนกระตุ้นใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา อุทิศตน ร่วมแรงร่วมใจกับสมาชิกอื่น ๆ ในองค์การเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การและ 5) การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบริหาร การควบคุมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการวางแผน เพราะการควบคุมเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแผน การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผลแผน ดังนั้นการควบคุมจึงเป็นกระบวนการวัดและแก้ไขการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารจัดการเป็นกระบวนการวัดขั้นตอนอย่างเหมาะสม เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การสั่งการหรืออำนวยความสะดวก การประสานงานและการควบคุม

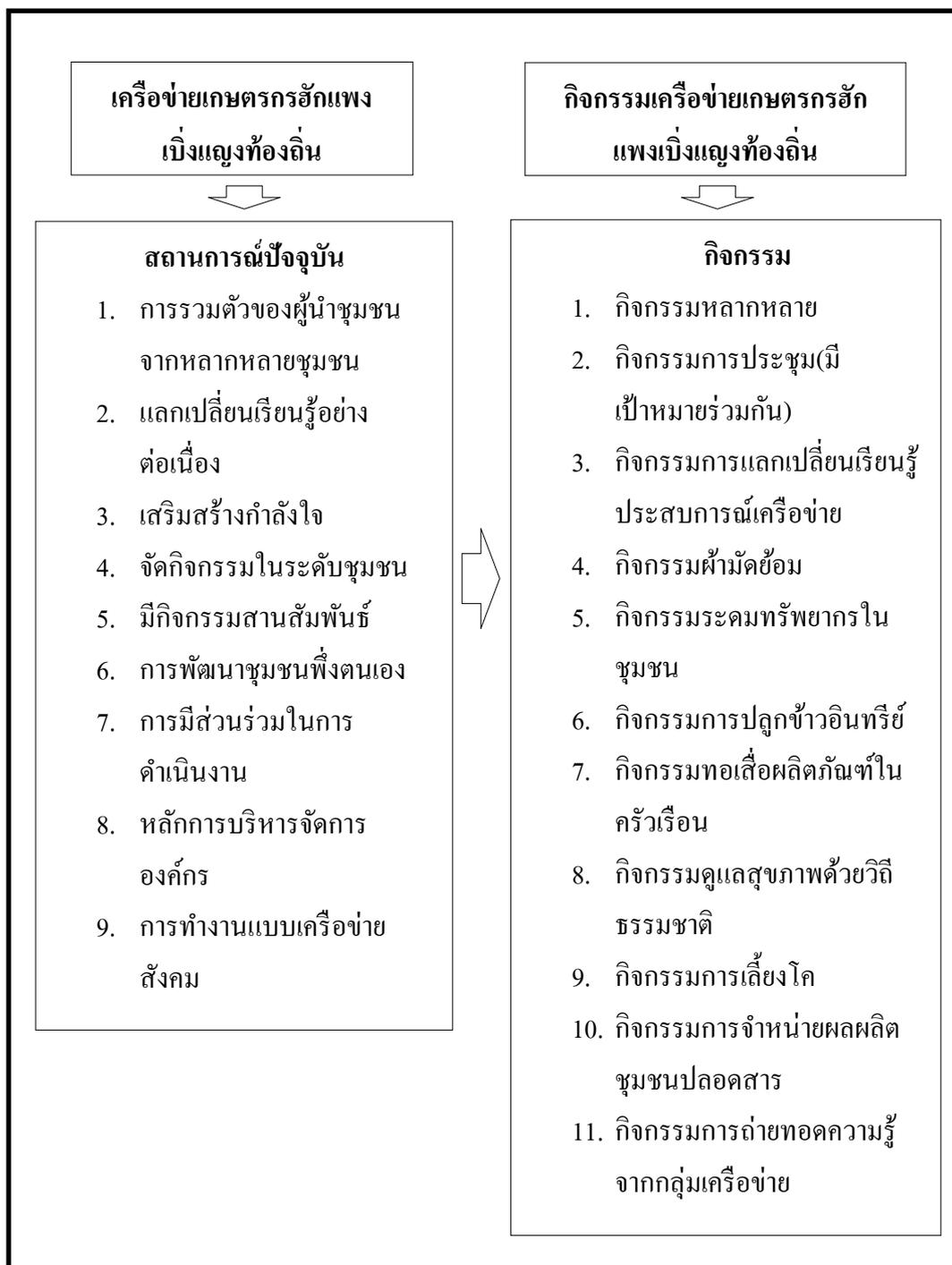
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชูศักดิ์ สุทธิสา (2533, หน้า 60) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรประชาชนในงานพัฒนาชุมชน ศึกษากรณีกลุ่มท่าหาดยาว ตำบลสามขา อำเภอโพธาราม จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าผลการดำเนินงานของกลุ่มสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของชาวบ้านได้ ดังเช่นกิจกรรมพุงข้าว ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งเพิ่มพลังต่อรองและยังพัฒนาความรู้ความสามารถประสพการณ์ของผู้นำมากยิ่งขึ้น จากการทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้โดยมีปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อต่อความสำเร็จของกลุ่มคือ สมาชิกผู้นำที่มีประสบการณ์ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ การจัดโครงสร้างของกลุ่ม และการได้รับการสนับสนุนทรัพยากรจากองค์กรภายนอก โดยเฉพาะโครงการฯ แต่ปัจจัยเหล่านี้เมื่อพิจารณาอีกด้านหนึ่งก็ก่อให้เกิดปัญหา อุปสรรคของกรดำเนินงานของกลุ่มเช่นกัน

ภาสกร เชนนะศิริ (2538, หน้า 156) ทำการศึกษาเรื่อง เครือข่ายการเรียนรู้ของหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาในชุมชน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องข้อจำกัดและความพร้อมของชุมชน ในการสนับสนุนและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ท้องถิ่นในชุมชนสามารถเรียนรู้และสนับสนุนได้ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนคือ กลุ่มและองค์กรในชุมชน ผู้นำ และระบบความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ในชุมชนระหว่างครอบครัวต่อครอบครัว กลุ่มต่อกลุ่ม และในแนวคิด มีการเชื่อมโยงสานต่อไปในชุมชนอื่นทั้งใกล้และไกล โดยมีนักพัฒนาทั้งในและชุมชนเป็นผู้เชื่อมประสานรูปแบบความรู้ทุกรูปแบบมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ เป็นการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างคนภายในด้วยกันเอง และกับคนภายนอกชุมชน รูปแบบเครือข่ายเหล่านี้ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้เรื่อย ๆ เป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนตื่นตัวและพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามเครือข่ายการเรียนรู้จะมีความสำคัญและจำเป็นต่อชุมชนก็ต่อเมื่อผู้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนในชุมชนต้องเชื่อมั่นในศักยภาพซึ่งกันและกันของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักพัฒนาจากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัย พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนคือ กลุ่มและองค์กรในชุมชน ผู้นำ และระบบความสัมพันธ์ที่มีต่อกันในชุมชนระหว่างครอบครัวต่อครอบครัว กลุ่มต่อกลุ่ม และในแนวคิด มีการเชื่อมโยงสานต่อไปในชุมชนอื่นทั้งใกล้และไกล โดยมีนักพัฒนาทั้งในและชุมชนเป็นผู้เชื่อมประสานรูปแบบความรู้ทุกรูปแบบมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ เป็นการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างคนภายในด้วยกันเองผู้วิจัยได้นำไปเป็นแนวทางในการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ปรับประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่ได้ศึกษาเบื้องต้นทั้งหมดและนำมาเขียนแผนภาพที่ 1 ในการอธิบายกรอบแนวคิดของผู้วิจัยมีอยู่ 2 เรื่องคือ กระบวนการเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น และกิจกรรมเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแฉงท้องถิ่นที่ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่ทำให้เกิดพลังในเครือข่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนของเครือข่ายทั้งหมดจากการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทุกเดือน การมีส่วนร่วม การเสริมสร้างกำลังใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ความสำเร็จและล้มเหลวของกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรกรฮักแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น ไปสู่การแก้ปัญหาของเครือข่ายที่ทำกิจกรรมร่วมกันและทำให้เครือข่ายเข้มแข็งยั่งยืน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกร
ฮักแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น อำเภอบึงสามพันจังหวัดมหาสารคามซึ่งมีรูปแบบและขั้นตอนวิธีดำเนินการ
ดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัยและวิธีการที่ใช้ในการวิจัย

รวบรวมข้อมูลแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการวิจัย ผู้วิจัยได้
ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดกลุ่มประชากร 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3) การ
เก็บรวบรวมข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล 4) วิธีในการดำเนินการวิจัย 5) ระยะเวลาในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล

กลุ่มประชากร

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่
  - 1.1 เจ้าหน้าที่สมาคมไต้หวัน จำนวน 3 ราย หมายถึง ผู้บริหารองค์กร และเจ้าหน้าที่ ที่
ทำงานมานานกว่า 5 ปี
  - 1.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสมาคมไต้หวันจำนวน 3 ราย หมายถึง คณะกรรมการที่ปรึกษาผู้มี
ส่วนได้เสียในกิจกรรมขององค์กร เป็นต้น
  - 1.3 คณะกรรมการเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแฉงท้องถิ่นจำนวน 15 ราย หมายถึง
ผู้นำในแต่ละหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกเครือข่าย
  - 1.4 หมู่บ้านสมาชิก จำนวน 5 หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่สมาคมไต้หวันและองค์กร
เครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแฉงท้องถิ่นทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
  - 1.5 ประชากรผู้ร่วมการวิจัย ได้จากการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling)
จากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษา ผู้ปฏิบัติงานเครือข่ายและบุคคลทั่วไป จำนวน 54 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเครือข่ายเกษตรกรรศักแพงเม็งแงงท้องถิ่น ตำบลหนองแสง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่การศึกษาเอกสารตำรา วิชาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกระบวนการ PAR โดยการลงพื้นที่สังเกตสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) หมายถึงการให้บุคคลกลุ่มหนึ่งที่นักวิจัยคัดเลือกมาสนทนา ได้ตอบสนองความรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกันในเรื่องต่าง ๆ ที่นักวิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัยการสนทนากลุ่มจัดเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เป็นการผสมเทคนิควิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูลแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview) กล่าวคือนักวิจัยสามารถที่จะทำการสังเกตพฤติกรรมของนักปฏิบัติของบุคคล ในกลุ่มสนทนาได้และในขณะที่เดียวกันนักวิจัยก็อาจจะทำการซักถามบุคคลใดบุคคลหนึ่งใน ประเด็นใด ๆ ที่สงสัยก็ได้ ประชุมเชิงปฏิบัติการหรือเวิร์กชอป (Workshop) หมายถึงการประชุม ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ เป็นระยะเวลาหลายวัน โดยเน้นการร่วมกันทำงานเพื่อฝึกการแก้ปัญหาโดยผู้ เข้าประชุมทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ (Hands-on Training) และ การใช้แบบสัมภาษณ์ คำถามแบบปลายเปิด การตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open ended question) เหมือนข้อสอบอัตนัย โดยคำถาม ปลายเปิดเป็นการตั้งคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบ ๆ ได้อย่างมีอิสระคำถามในลักษณะนี้ ผู้วิจัยจะใช้ในลักษณะที่ต้องการคำตอบในแนวลึกและใช้ในกรณีที่ต้องการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำมาสร้างเป็นคำถามปลายปิดการเก็บรวบรวมข้อมูลการประมวลผลการสังเคราะห์บทเรียนมี เครื่องมือในการวิจัย ต่อไปนี้

1. ผู้วิจัย

ผู้วิจัย นับเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการเก็บข้อมูลงานวิจัยในพื้นที่ การเก็บรวบรวม ข้อมูล และเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมผัสกับผู้ใช้ ข้อมูล โดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องทำการเตรียมความพร้อมก่อนการสัมภาษณ์ ทั้งในด้านทักษะใน การสัมภาษณ์และความรู้ด้านวิชาการ

2. เครื่องมือช่วยจดบันทึก และ เครื่องบันทึกเสียง

โดยมีสมุดจดบันทึก ปากกา ดินสอ สำหรับใช้จดบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ ข้อมูล ผู้ให้สัมภาษณ์ และการจดข้อมูลต่าง ๆ ที่สังเกตได้เพื่อเตือนความจำ เครื่องบันทึกเสียงก็เพื่อใช้ บันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล เพื่อที่จะไม่ให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน

3. กล้องถ่ายภาพ

กล้องถ่ายภาพใช้เก็บข้อมูลภาพบรรยากาศขั้นตอนและกระบวนการดำเนินการต่างๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้

4. สันทนาการกลุ่มย่อย

5. สังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

6. ประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือ เวิร์กชอป (Workshop)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ได้จากกระบวนการ PAR โดยการลงพื้นที่ภาคสนามทำการสังเกตสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth interviews) สันทนาการกลุ่มย่อย (focus group) และการใช้แบบสัมภาษณ์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ได้จากการศึกษาข้อมูลต่างๆ ได้แก่ หนังสือ บทความ วารสาร เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยต่างๆ ขององค์กร และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ในการดำเนินการวิจัยเครือข่ายเกษตรกรอหกรณ์แห่งหนึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัยเองในการศึกษาข้อมูล เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการเข้าไปสัมผัสกับผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ดังนั้นตัวผู้วิจัยจะต้องมีความพร้อมก่อนการเก็บข้อมูล

1.2 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม, การดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นแบบเครือข่ายและการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจกับแนวคิดที่สามารถนำมาวิเคราะห์ผลการศึกษได้

1.3 เตรียมเครื่องมือในการวิจัยให้พร้อม เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้อง สมุดจดบันทึก ปากกา ดินสอ เป็นต้น

1.4 เตรียมข้อมูลในการวิเคราะห์ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

1.5 การสรุปผลข้อมูลจากการวิเคราะห์แยกตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยนำเสนอข้อมูลกับทีมบริหารองค์กรเครือข่ายและเพิ่มเติมข้อเสนอแนะต่าง ๆ

1.6 จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้จะเริ่มโครงการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัยระยะเวลาในการศึกษาและดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ.2556 – กรกฎาคม พ.ศ.2558

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกร
ฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น

ความเป็นมา พัฒนาการของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น ความเป็นมาของ
เครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่นเนื่องจากเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น
เกิดขึ้นจากการสนับสนุนและพัฒนาขององค์กรพัฒนาเอกชน ที่ชื่อ “สมาคมไต้หวัน” ดังนั้นเพื่อ
ความเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์ของการดำเนินงานระหว่างองค์กรสนับสนุนและเครือข่าย
เกษตรกรฮักแพงฯ จึงแยกให้เห็นความเป็นมาทั้งสองส่วน ดังนี้

1. ความเป็นมาของสมาคมไต้หวัน

สมาคมไต้หวัน เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนขนาดเล็ก ที่จดทะเบียนเป็นองค์กรนิติบุคคล
เมื่อปี พ.ศ. 2554 ซึ่งมีพัฒนาการในการดำเนินงานขององค์กร ดังนี้

ช่วงปี พ.ศ. 2549-2551 มีเจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน อาสาสมัครต่างชาติ 1 คน มีกิจกรรม
หลักในการดำเนินงาน คือ การพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน รวมถึงการพัฒนาภูมิปัญญาของ
ผู้ประกอบการ (ผู้มัดข้อม) เพื่อการสร้างความตระหนักรู้ต่อความสำคัญของการสร้างการเรียนรู้แก่เด็ก
และเยาวชน และ เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรเพื่อการขยายผล เป็นช่วงของการเรียนรู้
ของทีมคนทำงานและการพัฒนาผู้นำชุมชนบ้านปลาบู่

ช่วงปี พ.ศ. 2552-2555 มีเจ้าหน้าที่ 7 คน อาสาสมัครที่เป็นคนไทย 2 คน อาสาสมัคร
ต่างชาติ จำนวน 4 คน มีกิจกรรมเพิ่มเติมจากเดิม คือ การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรในเขตพื้นที่
ใกล้เคียง ภายใต้ชื่อ “เครือข่ายเกษตรกรฮักแพง เบ็งแญงท้องถิ่น” โดยการขยายการทำงานจากบ้าน
ปลาบู่สู่หมู่บ้านในเขตตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุมและจังหวัดมหาสารคามในที่สุด โดยเน้น
การสนับสนุนการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ซึ่งกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม คือ การรวมกลุ่มกิจกรรม
ในระดับกลุ่ม ระดับหมู่บ้าน และ มีกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า การทำนา
อินทรีย์ การเลี้ยงสัตว์ การทำแปลงเกษตรผสมผสาน การปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ การ

ส่งเสริมการจัดการตลาด และ สนับสนุนกิจกรรมอาชีพ เช่น เกษตรกรเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาอาชีพ ทั้งแบบกลุ่ม และ แบบครอบครัว มีการระดมทุนเพื่อการขยายผลการสนับสนุน มีการจัดตั้งกองทุนปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังเป็นต้นแบบของการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยใช้การพัฒนาบนฐานชุมชนและต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชน

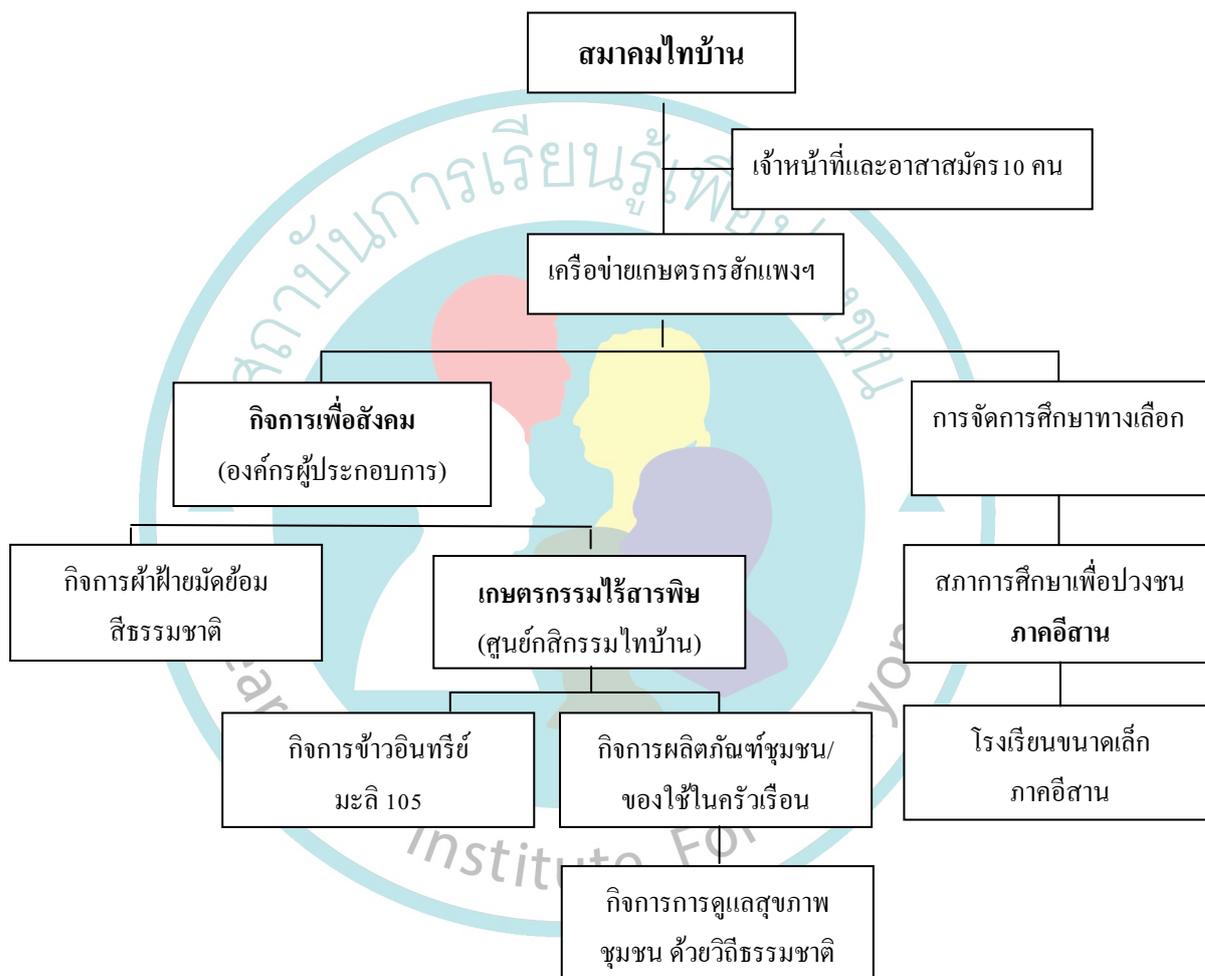
การพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาทางเลือก โดยการประสานและสร้างการเปลี่ยนแปลงกับ โรงเรียนขนาดเล็ก และ โรงเรียนที่สนใจในการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบทางเลือก นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายในระดับจังหวัดเพื่อการหนุนเสริมการทำงานในระดับพื้นที่ในด้านเด็กและเยาวชน

ช่วงปี พ.ศ. 2556-2557 มีเจ้าหน้าที่ 5 คน มีอาสาสมัครต่างชาติ 4 คน (ปัจจุบันกำลังเปิดรับรอบใหม่) กิจกรรมได้ลดปริมาณลงตามทรัพยากรที่มีจำกัดขององค์กร ซึ่งไม่ได้สนับสนุนปัจจัยเพิ่มเติมแต่เป็นการหมุนเวียน และติดตามผลการทำงานของกลุ่มชาวบ้าน เช่น กิจกรรมเลี้ยงโค กระบือ การผลิตพันธุ์ข้าว กองทุนทุนอาชีพและไบโอแก๊ส เป็นต้น

ช่วงปี พ.ศ. 2558 กิจการเพื่อสังคมมีความชัดเจนมากขึ้น ได้แก่ ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติมีการขยายหน้าร้านไปยังจังหวัดเครือข่ายจังหวัดต่าง ๆ การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยชีวภาพและที่สำคัญ คือ การสนับสนุนและส่งเสริมคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา, การพัฒนาศักยภาพผู้นำเยาวชน ผ่าน โครงการต้นกล้าชุมชน และยังคงพัฒนาความเข้มข้นของการพัฒนาการผลิตผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ มีการออกแบบทั้งการมัดย้อมและผลิตภัณฑ์ การพัฒนาตลาด การยกระดับกลุ่มอาชีพให้เป็นธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่สร้างรายได้แก่ผู้ผลิต สร้างอาชีพ เสริมสร้างการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาต่อยอดด้านอื่น ๆ นอกจากนี้รายได้ที่เกิดขึ้นยังสามารถนำไปสู่การทำงานกับชุมชนและสังคมได้

การพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคม ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีโอกาสพบว่าการประสบกรรมมากมาเพราะต้นทุนขององค์กร คือ การพัฒนาชุมชน แต่ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและหลักการทำงานมาสู่การทำการค้าขาย การหารายได้ การสร้างมูลค่าจากคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบธุรกิจที่ไม่เอาเปรียบสังคม คนทำมีความสุขและพึ่งตนเองได้ จนนำมาสู่การขยายผลการเปิดห้องเรียนผู้ประกอบการสังคม ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันอาศรมศิลป์ ซึ่งเป็นหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี (เรียนฟรี) ครูผู้สอนทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ และไม่ค่าจ้างในการสอนแต่อย่างใด เป้าหมายของหลักสูตร คือ การสร้างการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนจากภายในตน (การพัฒนาจิตวิญญาณ) การสร้างอาชีพเพื่อการพึ่งตนเอง และ การขับเคลื่อนเพื่อการเปลี่ยนแปลงชุมชนท้องถิ่น

จากประสบการณ์ขององค์กร สามารถนำมาบูรณาการผ่านการเรียนรู้การสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งนักศึกษา ประมาณ 20 คน นั้นส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนทั้งเป็นทางการและผู้นำธรรมชาติ เป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาผู้นำอย่างเป็นระบบ และมีการแลกเปลี่ยนผ่านประสบการณ์จริงและความรู้ของแต่ละคน และที่สำคัญครู (ศิลาจารย์) ไม่ได้มีค่าตอบแทนใด ๆ เป็นการทำงานจิตอาสา เพื่อการพัฒนาสังคมอย่างแท้จริง

ภาพที่ 2 โครงสร้างและภารกิจของสมาคมไต้หวัน

เป้าหมาย สมาคมไต้หวัน(Vision) เป้าหมายของการดำเนินงาน คือ การเป็นองค์กรผู้ประกอบการทางสังคม “ทรัพยากรพึ่งตนเอง ชุมชนยั่งยืน ด้วยกิจการเพื่อสังคม” ตัวชี้วัดที่สำคัญ ได้แก่ สมาคมไต้หวันสามารถพัฒนาอาชีพ (จัดตั้งกลุ่มกิจกรรมที่หลากหลาย) สมาคมไต้หวัน

สามารถสร้างรายได้จากอาชีพต่าง ๆ นั้นได้ และสมาคมไต้หวันสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสังคม จากกิจการที่ดำเนินการได้

เป้าหมายที่สำคัญ 3 คำได้แก่ “มีอาชีพ สร้างรายได้ พร้อมกับมีชีวิตเพื่อการพัฒนาสังคม”

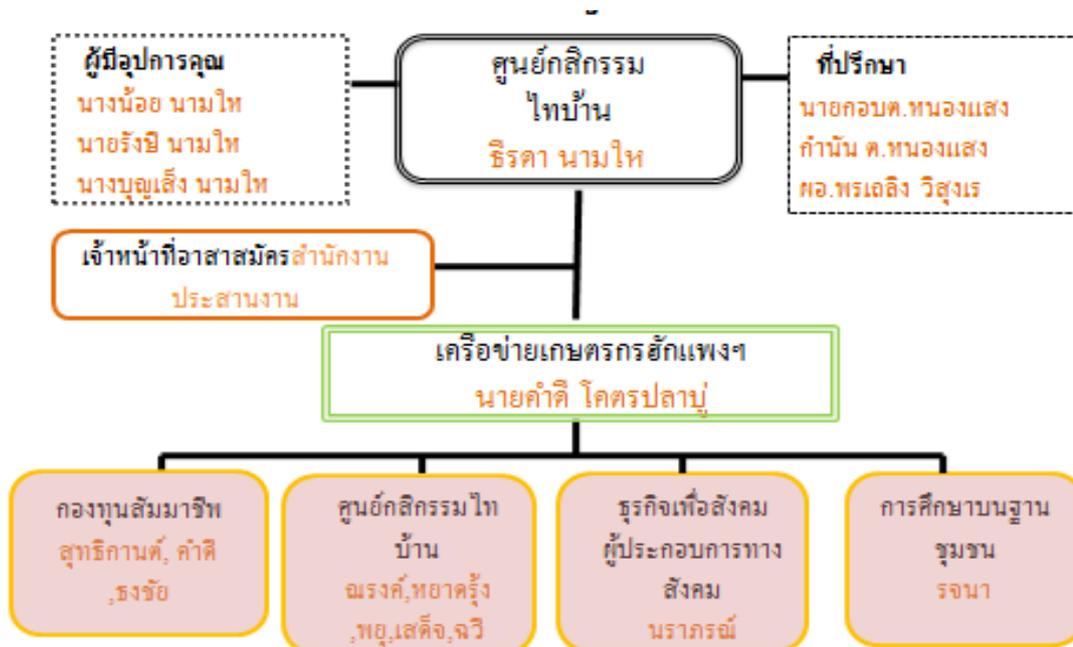
2. ความเป็นมาของเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น

ตามที่ระบุรายละเอียดไว้ข้างต้นนั้น เมื่อช่วงปีพ.ศ. 2552-2553 สมาคมไต้หวันได้ขยายพื้นที่การทำงานไปสู่หมู่บ้านข้างเคียงภายในตำบล หลังจากค้นพบว่า การจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ไม่สามารถจัดการเพียงแค่หมู่บ้านเดียว พื้นที่เดียวได้ ต้องดูแลรักษาทั้งระบบนิเวศน์ลุ่มน้ำและระบบป่าทั้งผืน

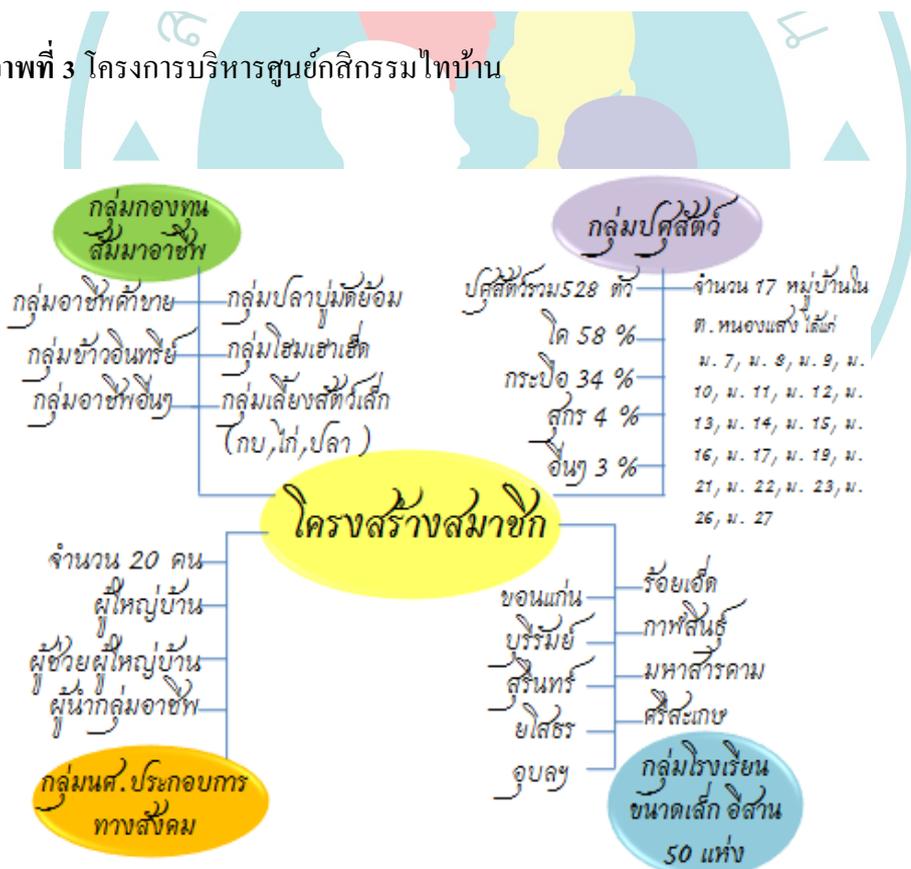
ดังนั้นจึงพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ภายใต้ชื่อ “เครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น” โดยการขยายการทำงานจากบ้านปลาบู่สู่หมู่บ้านในเขตตำบลหนองแสง อำเภอลำปำและจังหวัดมหาสารคามในที่สุด โดยเน้นการสนับสนุนการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ซึ่งกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม คือ การรวมกลุ่มกิจกรรมในระดับกลุ่ม ระดับหมู่บ้าน และมีกิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า การทำนาอินทรีย์ การเลี้ยงสัตว์ การทำแปลงเกษตรผสมผสาน การปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ การส่งเสริมการจัดการตลาด และ สนับสนุนกิจกรรมอาชีพ เช่น เกษตรกรเสนอโครงการเพื่อพัฒนาอาชีพ ทั้งแบบกลุ่ม และ แบบครอบครัว มีการระดมทุนเพื่อการขยายผลการสนับสนุน มีการจัดตั้งกองทุนปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

สมาชิกเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแฉงท้องถิ่นเป็นผู้นำชุมชนมีผู้ใหญ่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป้าหมายและกิจกรรมของเครือข่าย คือการพึ่งตนเองทางด้านอาหารของชุมชน โดยมียุทธศาสตร์แบ่งออกเป็น 4 ข้อ ได้แก่

1. พัฒนาองค์กรเครือข่ายให้เข้มแข็ง
2. พัฒนาการเกษตรเพื่อการพึ่งตนเอง
3. พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. การพัฒนาฐานอาหารครอบครัว

ภาพที่ 3 โครงการบริหารศูนย์บริการชุมชนไทบ้าน

ภาพที่ 4 โครงสร้างสมาชิกเครือข่ายเกษตรกรอภัยแห่งฯเป็นเชิงท้องถิ่นและกิจกรรมที่ดำเนินการ

3. ผลการดำเนินงานของเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น

ปี พ.ศ. 2552-2553 เป็นช่วงที่มีการประชุมหมู่บ้านเครือข่ายในเขตพื้นที่ตำบลหนองแสงซึ่งเป็นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์เช่นการประชุมรายหมู่บ้านเพื่อการทำความรู้จักพัฒนาแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน, การประชุมหมู่บ้านเครือข่ายนำเสนอแผนกิจกรรมและเรียนรู้สร้างความสัมพันธ์เครือข่ายซึ่งในช่วงนี้มีกิจกรรมการประชุมแลกเปลี่ยนและสนับสนุนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเช่นการปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะที่ป่าชุมชนหัวไร่ปลายนาเป็นต้นนอกจากนี้ยังมีกิจกรรมไปร่วมในแต่ละชุมชนของเจ้าหน้าที่สมาคมไต้หวัน

ปี พ.ศ. 2553-2555 เป็นช่วงที่มีกิจกรรมการสนับสนุนเกษตรกรเพื่อการพึ่งตนเองภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อการพึ่งตนเองทางด้านอาหารซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การไฮเพอร์ ประเทศไทย กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มการพัฒนาแนวคิดการพึ่งตนเอง, กิจกรรมการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำชุมชน, กิจกรรมการสนับสนุนปศุสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ กิจกรรมการอบรมทักษะทางการจัดการปศุสัตว์ เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2556-2557 เนื่องจากกิจกรรมในช่วงปีที่ผ่านมา มีการสนับสนุนปศุสัตว์ จึงเห็นความสำคัญของการนำมูลสัตว์มาใช้ทางด้านพลังงานทดแทน ด้วยการผลิตแก๊สชีวภาพ ซึ่งมีกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ให้กับผู้นำเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง, การศึกษาดูงาน การจัดการด้านพลังงาน, การทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการแบบมีส่วนร่วม เช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน, การจัดประชุมสมาชิก, การจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก, การติดตามดูแลสมาชิก, การร่วมรายงานผลการดำเนินงานกับหน่วยงานราชการที่สนับสนุน ฯลฯ

ผลการดำเนินงาน นอกจากสนับสนุน มูลค่าของปศุสัตว์ที่เกษตรกรได้รับ ประมาณ 2 ล้านบาทแล้ว ยังสนับสนุนบ่อแก๊สชีวภาพ จำนวน 40 บ่อ, เตาเผาถ่านประหยัดพลังงาน 20 เตา และกระจายการเรียนรู้สู่ผู้สนใจอื่น ๆ

ประมาณปลายปี พ.ศ. 2557 ทีมงานสมาคมไต้หวันและทีมคณะกรรมการเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น มีการสรุปทริเียนและได้ข้อสรุปที่สำคัญ ได้แก่ สมาชิกที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ปศุสัตว์ ไม่สามารถดำเนินการจัดการตามเงื่อนไขได้ และมีข้อเสนอว่า เครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น ต้องพัฒนาจิตสำนึกของเกษตรกรอย่างเข้มข้น เพื่อการพัฒนาตนเองให้เกิดขึ้นตามเป้าหมายของเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น คือ การพึ่งตนเองได้

ดังนั้น จึงนำมาสู่กิจกรรมอื่น ๆ ตามมา ได้แก่ กิจกรรมของการติดตามปศุสัตว์กับสมาชิกที่มีการจำหน่ายและการส่งต่อให้กับคนอื่น และสมาคมไต้หวันมีการเปิดหลักสูตร “ผู้ประกอบการทางสังคม” แก่ผู้นำชุมชน ซึ่งหลักการในเรื่องต้นสมาคมไต้หวันต้องการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของผู้นำในแต่ละชุมชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองก่อนที่จะส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนได้ทำตาม

สมาคมไต้หวันได้มีความพยายามปรับวิธีการดำเนินงานขององค์กรเช่นเดียวกัน ไม่ใช่แค่การส่งเสริมและทิศทางการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน องค์กรต้องมีประสบการณ์ตรงและสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่คนอื่นได้

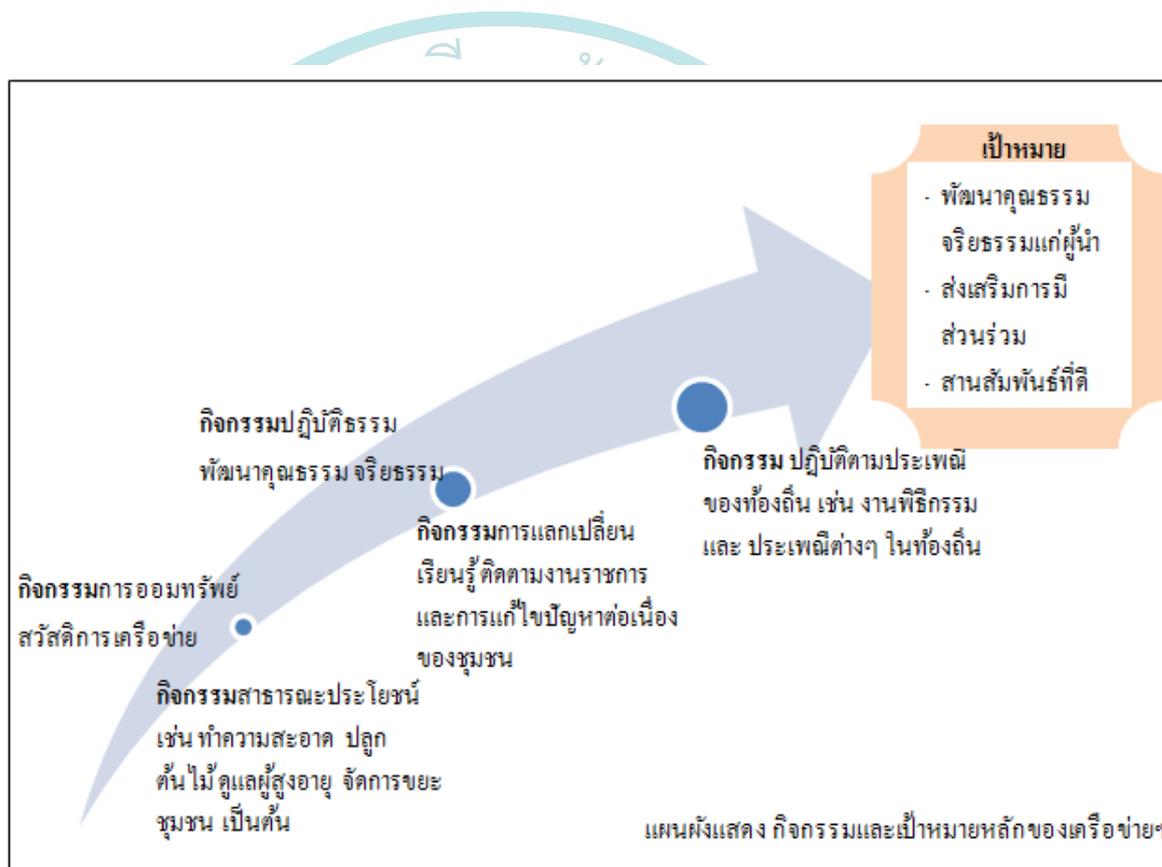
ปี พ.ศ. 2558 สมาคมไต้หวัน ซึ่งเป็นองค์กรสนับสนุนและส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงฯ มาตั้งแต่เบื้องต้น ก็ลดบทบาทลง และหันมาสร้างรูปธรรมของการตนเองให้เกิดขึ้นได้ ในครัวเรือน และองค์ความรู้จะมีชีวิตได้จริง คือ ต้องสร้างรูปธรรมจากความรู้ทั้งหลายที่องค์กรมี จึงเกิดมีพื้นที่เรียนรู้ด้านอาชีพเสริม การประกอบการทางสังคม ครัว ผักฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ การขยายการผลิต การแปรรูปและการตลาดให้กว้างขวางมากขึ้น และพัฒนาองค์ความรู้ด้านการประกอบการมากขึ้น และข้อสรุปที่สำคัญ คือ การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบเพื่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้นำชุมชนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงฯ เบื้องต้นนั้นคือยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงผู้กรังตนเองและสร้างความยั่งยืน

ในขณะเดียวกัน ฝ่ายปกครองตำบล โดยกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีการพัฒนาเป็นเครือข่ายผู้นำที่เข้มแข็ง นำโดย กำนันสุทธิกานต์ ศิยัง ซึ่งเป็นกำลังหลักในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย แต่ใช้ชื่อในการทำงานแตกต่างกันออกไป เป็น “เครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลหนองแสง” ประมาณปี พ.ศ. 2557 มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานลักษณะเครือข่ายชัดเจนมากขึ้น ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรดังนี้

ภาพที่ 5 โครงสร้างเครือข่าย “ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลหนองแสง”

พัฒนาการจาก “เครือข่ายเกษตรกรฮักแพง เบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນ” มาสู่ “เครือข่ายก้านัน ผู้ใหญ่บ้านตำบลหนองแสง” ซึ่งบุคคลที่เป็นสมาชิกเป็นคนเดิม คือ ผู้นำที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งช่วงแรกของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงฯ การดำเนินงานอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของสมาคมไทบ้าน ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการพัฒนากิจกรรมสู่การพึ่งตนเอง แต่เมื่อมีการพัฒนารูปแบบขององค์กรใหม่ก็มีการกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 6 แผนผังแสดง กิจกรรมและเป้าหมายหลักของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຮງທ້ອງຖິ່ນ

กิจกรรมที่สำคัญของเครือข่ายก้านันผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ การประชุมสัจจร โดยในกิจกรรมนี้จะจัดขึ้นทุกเดือน และกิจกรรมย่อยในกิจกรรม คือ การทำความสะอาดชุมชนร่วมกัน การจัดการขยะ การปลูกรั้วต้นไม้ การดูแลผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ซึ่งขึ้นกับบริบทของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่วิจัยกิจกรรมการออมทรัพย์ กิจกรรมการปฏิบัติธรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมประชุมหลังทำกิจกรรมชุมชน เพื่อการติดตามกิจกรรมราชการในแต่ละหมู่บ้าน มีความคืบหน้า มีปัญหาที่ต้องช่วยกันอย่างไรบ้าง และหน่วยงานราชการต่าง ๆ หากมีกิจกรรมที่ต้องการประชุมทำความเข้าใจก็สามารถใช้โอกาสนี้ในการปรึกษาหารือกับกำนันและผู้ใหญ่บ้านได้

กิจกรรมที่โดดเด่นอีกอย่างหนึ่งของเครือข่าย คือ กิจกรรมปฏิบัติตามประเพณีทั้งงานราษฎร์ งานพิธีกรรมต่าง ๆ

เป้าหมายสำคัญของเครือข่ายเกษตรกรอหักแพงเบ็งแญงท้องถิ่นคือพัฒนาผู้นำให้มีคุณธรรม การส่งเสริมให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม และ สานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำด้วยกันเอง

กระบวนการต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอหักแพง ๑ พัฒนาการของ “เครือข่ายเกษตรกรอหักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น” มาสู่ “เครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลหนองแสง” ตามรายละเอียดข้างบนนั้น ซึ่งกระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายแบ่งออกเป็น 2 ช่วงด้วยกันได้แก่

4. กระบวนการช่วงทำงานร่วมกับสมาคมไต้หวัน ช่วงประมาณปี พ.ศ. 2553-2557 กระบวนการดำเนินงานในระยะนี้เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมและการติดตามเสริมพลังรายละเอียดมีดังนี้

4.1 กระบวนการมีส่วนร่วม (Participation Approach) เป็นกระบวนการหลักในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมตั้งแต่การทำงานในระดับชุมชน ได้แก่ กิจกรรมจัดตั้งกลุ่มในชุมชน ด้วยการเปิดรับสมาชิกในชุมชน การตั้งกฎระเบียบต่าง ๆ การบริหารจัดการกลุ่ม ฯลฯ นอกจากนี้ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และบริหารจัดการเครือข่ายด้วยกิจกรรมได้แก่ การประชุมเป็นประจำ การนำเสนอความก้าวหน้ากิจกรรมในระดับกลุ่มชุมชน การวางแผนยุทธศาสตร์ในระดับเครือข่าย เป็นต้น

4.2 กระบวนการติดตามเสริมพลัง (Coaching Approach) หมายถึงกระบวนการที่เจ้าหน้าที่สมาคมไต้หวันลงไปร่วมกิจกรรมและติดตามการดำเนินงานในระดับชุมชน ด้วยการปฏิบัติการร่วมและสรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อการวางแผนแก้ไขปัญหาหรือเสริมสร้างศักยภาพเชิงบวกในระดับบุคคลและกลุ่ม นอกจากนี้ยังสานความสัมพันธ์ระหว่างคนทำงานร่วมกันด้วย

5. กระบวนการช่วงหลัง ปี พ.ศ. 2558 เป็นการดำเนินงานที่มีความเข้มข้นในการดำเนินงานในรูปแบบของเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นโครงสร้างเชิงสายบังคับบัญชาตามการปกครองของหน่วยงานราชการ ซึ่งการจัดการประสานงานมีความง่ายมากกว่าการดำเนินกิจกรรมร่วมกับสมาคมไต้หวันซึ่งกระบวนการในช่วงนี้เป็นกระบวนการความร่วมมือ (Corporation) จาก

นายพันรัก (12 มกราคม 2558) มีข้อสรุปที่มีความคล้ายคลึงกับรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่าย เกษตรกรฮักแพงเบิ่งແງงท้องถิ่น ดังนี้

5.1 สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในองค์กร ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นสิ่งที่ช่วยให้การดำเนินงานในองค์กรราบรื่น การพูดคุย ประสานงานในแต่ละหน่วยงานล้วนมีผลมาจากความสัมพันธ์ทั้งสิ้น ซึ่งผู้ประสานงานสามารถสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นการจัดกิจกรรมสัมพันธ์ร่วมกันเพื่อการเปิดพื้นที่ให้ผู้นำทำความรู้จักกันมากขึ้น

5.2 สร้างแบบอย่างของความร่วมมือและการมีส่วนร่วม สร้างแบบอย่างค่านิยมองค์กรให้เกิดพฤติกรรมทางบวกที่จะส่งผลดีต่อการสร้างความร่วมมือในองค์กรและชี้ให้เห็นว่าหากสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นกับองค์กรแล้วจะมีผลดีต่อการปฏิบัติงานและพนักงานในองค์กรอย่างไร

5.3 สร้างวัฒนธรรมของการแบ่งปัน ไม่ใช่เพียงการให้ของขวัญแต่เป็นการให้คำปรึกษาคำแนะนำการช่วยเหลือในการปฏิบัติงานร่วมกันรวมถึงชื่นชมกันและกันให้กำลังใจกันในการทำงาน

5.4 ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในการทำงาน ให้เกิดความชำนาญในทักษะงานที่ทำเพื่อพร้อมที่จะทำงานในส่วนของตนได้อย่างราบรื่นและส่งเสริมให้พนักงานมีทักษะการสื่อสารการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

5.5 สร้างความแข็งแกร่งในองค์กร ให้เกิดการถ่ายทอดทักษะการทำงานในส่วนต่าง ๆ ได้และจะดียิ่งขึ้นหากได้รู้และเข้าใจในแนวทางการทำงานในส่วนต่าง ๆ ระบุปัญหาและอุปสรรคที่มีร่วมกัน

5.6 สร้างผู้นำที่เข้มแข็งและมีส่วนผลักดันด้านความสัมพันธ์ความร่วมมือ ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะหัวหน้าองค์กรเท่านั้นแต่เป็นผู้นำตามธรรมชาติในการสร้างความคิดทางบวกสานสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นและคอยผลักดันคอยช่วยให้บรรยากาศในการทำงานร่วมกันดีขึ้นหรืออาจจะเป็นผู้ดำเนินการสร้างโครงการอบรมผู้อาสาสมัครมีส่วนร่วมในขณะทำงานรับผิดชอบโครงการสร้างความสัมพันธ์ทีมงานอบรม Team Building เป็นต้น

5.7 เชื่อมมั่นไว้วางใจ ความเชื่อใจระหว่างกันช่วยให้การร่วมมือประสบความสำเร็จ

5.8 เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน เมื่อแต่ละส่วนงานต่างเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเห็นความสำคัญในหน้าที่ที่ตนทำมีความสำคัญอย่างไรยอมทำให้ความร่วมมือในการทำงานประสบความสำเร็จความร่วมมือทั้ง 8 ข้อ เป็นเพียงปัจจัยเบื้องต้นในการสร้างทีมเพื่อประสานความร่วมมือในองค์กรซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาให้องค์กรก้าวหน้าต่อไป

ปัจจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น

ปัจจัยการเสริมสร้างความเข้มแข็งต่อการพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็ง โดยจากการรวบรวมข้อมูลพบว่า ความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่นหมายถึง ผู้นำเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น มีขีดความสามารถในการจัดการปัญหาของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่นต้องประกอบด้วยผู้มีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ คุณค่าดั้งเดิม ศาสนา และเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อเพื่อกันและกัน โดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

องค์ประกอบของความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่นจากการสัมภาษณ์ผู้นำเครือข่ายเกษตรกรอัครกแพงเบ็งแญงท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่สมาคมไทบ้าน พร้อมกับแนวคิดและหลักการของประสบการณ์การพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายพบว่าเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้านประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. บุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม
2. มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของ
3. มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่นรัก
4. มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ
5. มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
6. มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ
7. มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
8. มีการจัดการบริหารกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
9. มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

สมาชิก

ชุมชน

ปัจจัยต่อการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งของเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลหนองแสง สามารถแสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 7 แผนผังแสดงเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของเครือข่าย

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งแฉงท้องถิ่น

พบว่า การดำเนินงานของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งแฉงท้องถิ่น หรือเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ตาม ทั้งสองรูปแบบมีสภาพปัญหาแตกต่างกันไป ที่สำคัญได้แก่

1. สภาพปัญหาจากการทำงานในรูปแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นรูปแบบขององค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาเอง เพื่อการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ซึ่งจากการศึกษากับเครือข่ายเกษตรกรฮักแพง ๑ ซึ่งทำงานร่วมกับสมาคมไทบ้านนั้น เริ่มต้นในการทำงานด้วยการตั้งเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน วางแผนกิจกรรม การดำเนินงานและการรับผลประโยชน์ร่วมกัน สภาพปัญหาที่พบ คือ ในระยะยาวของการทำงานแบบไม่เป็นทางการหากพัฒนาผู้นำเครือข่ายที่มีความเข้าใจต่อปัญหาสังคม หรือจิตอาสาไม่เพียงพอ การทำงานแบบไม่เป็นทางการจะไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้มากนัก เพราะการทำงานต้องอาศัยจิตอาสาเป็นพื้นฐานหลัก และต้องเข้าใจหลักการพัฒนาท้องถิ่นตามบริบทของหมู่บ้านและศักยภาพที่มีเพราะการทำงานกับผู้นำที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำตามระบบราชการหรือตามระบบสายบังคับบัญชาเชิงอำนาจ วัฒนธรรมการทำงานก็จะมีแตกต่าง เพราะ

การสั่งการที่มีผลต่อการปฏิบัติ แต่เมื่อการดำเนินงานของเครือข่ายที่ทำงานกับองค์กรเอกชน แบบไม่เป็นทางการ ใช้จิตอาสาในการขับเคลื่อนงานและการเห็นเป้าหมายร่วมกันเพื่อการผลักดันความสำเร็จนั้น ต้องมีพลังมากพอถึงจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

กระบวนการดำเนินก็ต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อีกทั้งการบริหารจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนกับสมาชิกก็ไม่สามารถขยายผลได้มากเท่าที่ควร ยกตัวอย่างกิจกรรมการสนับสนุนโค กระบือ ร้อยละ 20 ของเกษตรกรผู้ได้รับผลประโยชน์ทั้งหมดที่สามารถขยายผลต่อไปกับคนอื่นได้

2. สภาพปัญหาอีกประการ คือ การเข้าไม่ถึงทรัพยากรงบประมาณจากภายนอก จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมภายในเครือข่ายไม่เต็มทีและผู้นำบางคนไม่เห็นด้วยในการทำกิจกรรมเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແງงท้องถิ่น

ข้อค้นพบที่สำคัญของการศึกษา

จากการศึกษาพัฒนาขององค์กรเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແງงท้องถิ่น มีข้อค้นพบที่สำคัญระหว่างการก่อเกิดเครือข่ายการทำงานแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการนั้นแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งแบ่งความเป็นเครือข่ายในความหมายของกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ คือ “เครือข่ายฮักแพงเบิ่งແງงท้องถิ่น” เป็นการรวมกลุ่มในครั้งแรก และ กลุ่มที่เป็นทางการแบบจัดตั้งผ่านบทบาทหน้าที่คือ “เครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน” ซึ่งข้อค้นพบที่สำคัญได้แก่

1. ที่มาของสมาชิก ในระยะเริ่มต้นนั้นสมาชิกเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແງงท้องถิ่น มาจากการสมัครใจและไม่มีการบังคับตามสายบังคับบัญชา แต่เป็นลักษณะของการรวมกลุ่มกันเพื่อความคาดหวังบางอย่าง ซึ่งจะอธิบายต่อไป และสมาชิกส่วนใหญ่มาจากหมู่บ้านที่ตั้งอยู่นอกเมือง เพราะทิศทางของเครือข่ายคือ การพัฒนาการพึ่งตนเองได้ด้วยระบบเกษตรกรรม และแตกต่างจากการรวมกลุ่มในนาม “เครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน” ซึ่งมีที่มาที่ชัดเจน คือ สมาชิกทุกคนเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วย โดยตำแหน่งและมีบทบาทในการร่วมมือกับเครือข่าย ถึงแม้ผลประโยชน์ที่รวมกลุ่มกันไม่ชัดเจน แต่การมีหน้าที่ที่ต้องให้ความร่วมมือจึงจำเป็นต้องเกิดขึ้น

ที่มาของสมาชิกทั้ง 2 แบบ แตกต่าง ซึ่งสัมพันธ์กับความคาดหวัง ผลประโยชน์ และส่งผลกระทบต่อตัวสมาชิกชัดเจนมากขึ้น

2. ความคาดหวังของสมาชิกต่อเครือข่าย การเป็นเครือข่ายทั้ง 2 ลักษณะตามที่กล่าวข้างต้นนั้น พบว่าความคาดหวังของการเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายนั้นแตกต่างกัน ในการเริ่มต้นพัฒนาเครือข่ายของสมาคมไทบ้านในระยะแรกนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละหมู่บ้าน แต่ละผู้นำ

ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมโครงการเอง ไม่ได้มีผลบังคับเชิงอำนาจแต่อย่างใด ดังนั้นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจึงเป็นการจัดการในชุมชนตนเองก่อนที่จะนำมาสู่การตัดสินใจในระดับเครือข่าย

ในระยะแรกผู้นำซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่าย ต้องทำงานในหมู่บ้าน เพื่อการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และเสนอกับคณะกรรมการเครือข่าย ซึ่งเป็นรูปแบบการคัดเลือกคณะกรรมการเอง ไม่ได้มีคำสั่งจากทางราชการ และช่วงนี้เป็นการเข้าร่วมกับเครือข่าย เพราะความคาดหวังกับผลประโยชน์บางอย่างที่ชุมชนตนเองจะได้รับ ซึ่งแตกต่างจากการความคาดหวังในการเป็นสมาชิกของเครือข่ายปัจจุบัน ความคาดหวังอาจจะเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ การได้ร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ช่วยเหลือกันตามโอกาสและเหตุปัจจัยในแต่ละหมู่บ้าน ณ ขณะนั้น ๆ

3. ผลประโยชน์ความเป็นเครือข่ายทั้ง 2 แบบ สร้างผลประโยชน์ที่แตกต่างต่อสมาชิกเครือข่ายอย่างชัดเจน ซึ่งสามารถอธิบายเป็นข้อ ๆ ดังนี้

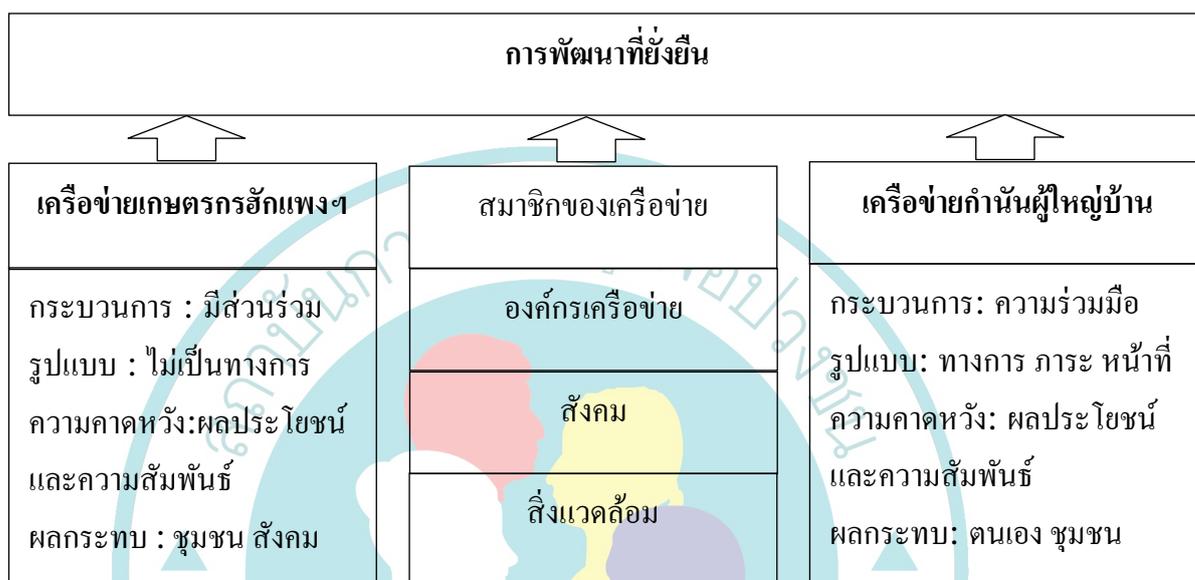
ผลประโยชน์	
เครือข่ายเกษตรกรรักแพงเบิ่งแฉงท้องถิ่น	เครือข่ายกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
1. ผลประโยชน์เกิดขึ้นกับชุมชน	1. ผลประโยชน์เกิดขึ้นกับชุมชน
2. ชุมชนร่วมกันวางแผนเสนอกิจกรรม	2. ชุมชนไม่ได้นำเสนอแผนกับผู้นำ
3. ผลประโยชน์มีการจัดสรรตามความต้องการ	3. ผลประโยชน์เกิดแก่ทุกคน
4. ผลประโยชน์เป็นกิจกรรมต่อเนื่องและระยะสั้นและระยะยาว ขึ้นกับศักยภาพ	4. ผลประโยชน์เริ่มจากเล็กๆ ที่ทำได้ง่าย ดำเนินงานได้ต่อเนื่อง
5. ใช้การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	5. ใช้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม

ตารางที่ 1 ผลประโยชน์ความเป็นเครือข่าย 2 แบบ

4. ผลกระทบจากการดำเนินงานของเครือข่ายทั้ง 2 แบบส่งผลกระทบระยะยาวไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะสุดท้ายของกระบวนการก็เกิดกับคนในชุมชนเพียงแต่กระบวนการมีความแตกต่างกัน

การเชื่อมโยงผลการศึกษา

เพื่อการเชื่อมโยงผลการศึกษาและค้นพบตามวัตถุประสงค์ และกรอบการศึกษาสามารถอธิบายตามแผนผังข้างล่างดังนี้

ภาพที่ 8 การเชื่อมโยงผลการศึกษา

อย่างไรก็ตามการก่อเกิดของเครือข่าย มีความสัมพันธ์กัน จากระยะเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน เพราะมีประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเครือข่ายในปัจจุบัน การดำเนินงานของเครือข่ายเกษตรกรอัยกแพงเบ็งแญงท้องถิ่นเป็นประสบการณ์ที่ดีของผู้นำที่เป็นสมาชิกองค์กรเครือข่ายเกษตรกรอัยกแพงฯ และที่ชัดเจน คือ มีผลประโยชน์เป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมองค์กร แต่ตัวองค์กรก็สามารถสร้างผลกระทบที่ดีแก่สมาชิกหรือชุมชนในระดับหนึ่ง เกิดการทำงานร่วมกัน เกิดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และที่สำคัญ คือ การดำเนินงานอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมเป็นหลัก

เครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหน้าที่เป็นแรงจูงใจหลักของการทำงานและยังเป็นลักษณะของความร่วมมือเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กรยังเป็นกิจกรรมง่าย ๆ ที่สามารถสนับสนุนได้อย่างต่อเนื่องและที่สำคัญ สมาชิกเครือข่ายมีความเป็นเจ้าของในการให้ความร่วมมือ เพราะทรัพยากรในการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการระดมกันภายใน ดังนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมจึงมีความต่อเนื่องและทุกคนมีความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

ความต่อเนื่องของเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน เกิดขึ้นจากบทบาท หน้าที่ของตำแหน่งที่ต้องรับผิดชอบ และกำนันโดยบทบาท คือ ผู้บังคับบัญชา ดังนั้นการทำงานมีความต่อเนื่อง ความร่วมมือดี แต่กระบวนการพัฒนาด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน อาจจะต้องวางแผนร่วมกับสมาชิก เพื่อการพัฒนากิจกรรมที่สามารถสร้างผลประโยชน์ที่ชุมชนต้องการได้

กลไก หรือรูปแบบการดำเนินงานทั้งสองแบบมีความแตกต่างกัน คือ เครือข่ายเกษตรกร อีกรุ่นๆ สมาคม ไทบ้านพยายามพัฒนากลไกของสมาชิกให้สามารถดำเนินการเองได้ ยกตัวอย่าง เช่น ประธานเครือข่ายถูกคัดเลือกจากสมาชิก ซึ่งไม่ได้เป็น โดยตำแหน่งเหมือนกับเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน แต่จุดอ่อน คือ ความต่อเนื่อง หรือแรงจูงใจต่อการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้นต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก ไทบ้านและคณะกรรมการในการทำงาน และที่สำคัญต้องสร้างการมีส่วนร่วมและผลประโยชน์ต้องชัดเจนและชุมชนต้องได้รับประโยชน์ด้วย การมีส่วนร่วมจึงจะต่อเนื่อง

การนำสู่ความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่าย ยังเป็นเป้าหมายที่สำคัญ เพราะกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการคน/กิจกรรม การแก้ไขปัญหาในระดับชุมชนและเครือข่ายร่วมกัน ซึ่งหากกิจกรรมของเครือข่ายมีความต่อเนื่องและ มีการประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายที่มากขึ้น ก็จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่น อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผล

1. การก่อเกิดเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบ็งแญงท้องถิ่นส่งผลต่อความเข้มแข็ง

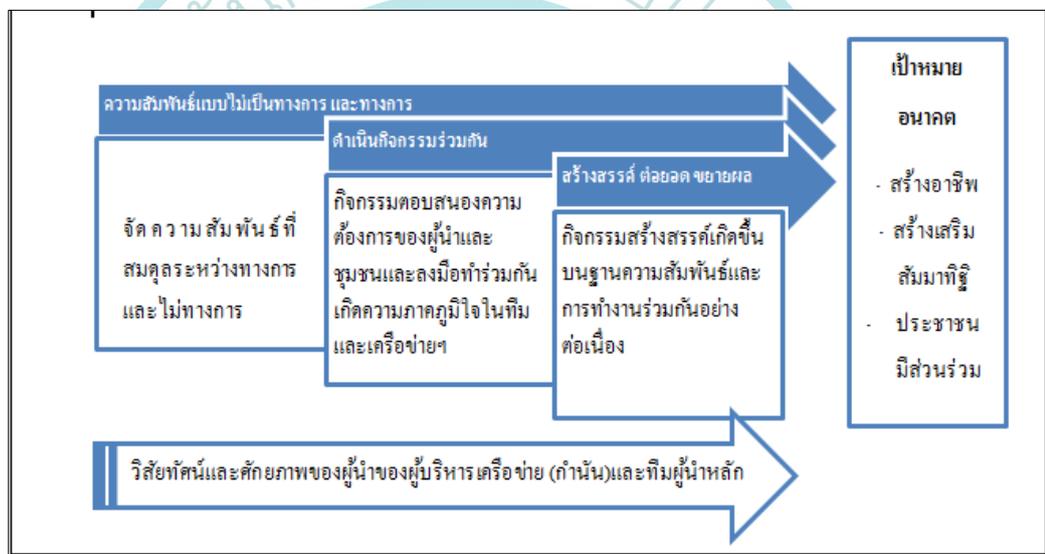
เครือข่าย (Network) คือการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกันและที่สำคัญเมื่อมาพบปะกันเกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อเสริมแรงบันดาลใจต่อการนำไปพัฒนาต่อยอด ซึ่งความหมายแสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 9 แผนผังแสดงนิยามความหมายของเครือข่ายที่วิจัย

ผลการศึกษาจากการความเป็นมาของเครือข่ายเกษตรกรอัครแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงเครือข่ายเกษตรกรอัครแพงเบ็งแฉงท้องถิ่นปัจจุบัน พบว่า สมาชิกเครือข่ายนั้นมีอิสรภาพในการสมัครเป็นสมาชิก นั่นคือ การเริ่มต้นพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรอัครแพงเบ็งแฉงท้องถิ่นร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายที่อยากเห็นร่วมกัน และที่สำคัญ คือ การลงมือปฏิบัติร่วมกัน ส่วนสำคัญที่เป็นแกนหลักและปัจจัยหลักที่ค้นพบจากการศึกษาการก่อเกิดของเครือข่ายเกษตรกรอัครแพงฯ คือ ความไม่เป็นทางการ หมายถึง เครือข่ายไม่ได้เกิดขึ้นจากรูปแบบที่เป็นทางการ เป็นการเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้วนำไปสู่กิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ ตามมา

2. สรุปกระบวนการและปัจจัยต่อการพัฒนาความเข้มแข็งเครือข่าย

ภาพที่ 10 แสดงสรุปกระบวนการและปัจจัยต่อการพัฒนาความเข้มแข็งเครือข่าย

ปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัครแพงเบ็งแฉงท้องถิ่นได้แก่ การใช้ความสัมพันธ์ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการให้สมดุล ซึ่งผู้บริหารเครือข่ายเกษตรกรอัครแพงฯ ต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารและการประสานความร่วมมืออย่างเป็นธรรมชาติ หมายถึง เข้าถึงธรรมชาติของผู้นำเครือข่ายแต่ละคนและใช้ให้เกิดประโยชน์และเป็นพลังต่อการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

การดำเนินกิจกรรมให้เกิดความต่อเนื่อง เป็นสาเหตุให้เกิดความสัมพันธ์ที่กระชับมากขึ้นระหว่างผู้นำด้วยกัน และ การทำกิจกรรมซ้ำ ๆ หลายรอบก็เกิดความชำนาญและสามารถต่อยอดและสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ ตามมา และที่สำคัญ การทำกิจกรรมที่ต่อเนื่อง อย่างน้อยผู้นำและ

ทีมได้เห็นรูปธรรมความสำเร็จร่วมกัน เพราะการคิดและวางแผนกิจกรรม ผู้นำทุกคนได้นำเสนอความคิดเห็นของตนเองและช่วยกันแลกเปลี่ยน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนแล้วตัดสินใจต่อการดำเนินกิจกรรมหนึ่งๆ ซึ่งเมื่อทำงานใด ๆ ก็ตามสำเร็จลุล่วงไป นั่นคือความสำเร็จร่วมกัน

ความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้น จึงถูกสะสมอย่างสม่ำเสมอ กลายเป็นแรงจูงใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะอย่างน้อยคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ ภารกิจที่ต้องทำงานในชุมชนตนเองเหมือนกัน ดังนั้นการพบปะ ทำกิจกรรมด้วยกัน จึงกระชับความสัมพันธ์และสร้างพื้นที่ส่วนร่วมให้ใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายผลการวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอค์กึ่งแห่งเบ็งญองท้องถิ่นอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

1. ในความเห็นของผู้วิจัย เห็นว่า การบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายเป็นพื้นที่ของการพัฒนาทั้งศักยภาพของคนและความสำเร็จของงานนั้น ต้องมีผู้จัดการ หรือนักพัฒนาที่ทำหน้าที่เสริมพลัง ซึ่งทำหน้าที่พัฒนาและรักษาเครือข่าย ซึ่งต้องทำหน้าที่ดังนี้

1.1 ผู้บริหารเครือข่ายเสริมสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นสมาชิกรวมตัวกันทำงาน โดยมีกิจกรรมเป็นสื่อเช่นการประชุมประจำปี การจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล การแก้ปัญหา ร่วมกัน การวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมใหม่

1.2 ผู้บริหารเครือข่ายต้องเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารระหว่างกันส่งข่าวผ่านจดหมายข่าวของเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน เก็บรวบรวมข้อมูลและตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลของเครือข่ายเพื่อให้สมาชิกเข้าถึง

1.3 ผู้บริหารเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อนำไปสู่ความรักความผูกพันและความไว้วางใจระหว่างกันในกลุ่มสมาชิก เริ่มจัดกิจกรรมง่าย ๆ ที่มีโอกาสประสบความสำเร็จร่วมกันก่อน มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในกลุ่มสมาชิกเป็นประจำจัดเวทีให้มีการพูดคุยกันอย่างตรงไปตรงมาเมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างกลุ่มสมาชิก จัดกิจกรรมส่งต่องานที่เกี่ยวข้อง

1.4 ผู้บริหารเครือข่ายจัดให้มีกระบวนการตัดสินใจ โดยให้สมาชิกทุกกลุ่มมีส่วนร่วมพยายามสร้างสภาพแวดล้อมให้มีการเสนอความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ ไม่รวบอำนาจครอบงำกัน เป็นผู้นำตามความถนัด ทำการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกทุกกลุ่มก่อนการตัดสินใจเพื่อทำให้เกิดการยอมรับและเต็มใจที่จะนำผลการตัดสินใจของเครือข่ายไปปฏิบัติ

1.5 ผู้บริหารเครือข่ายจัดกระบวนการวางแผนในการประสานงานระหว่างสมาชิก และเชื่อมต่อกับเครือข่ายอื่นๆจัดระบบการประสานงานให้คล่องตัวและทั่วถึง การประสานงานถือเป็นหน้าที่หลักของสมาชิกแกนนำ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสนับสนุนทุกระดับให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

1.6 ผู้บริหารเครือข่ายมีระบบการพัฒนาสมาชิกแกนนำที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่กลุ่มสมาชิกเครือข่ายอื่น ๆ เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากคนภายนอก เป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้คนภายนอกอยากเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่ายมากขึ้น สมาชิกแกนนำจะต้องมีการพัฒนาตัวเองเพื่อให้ความเข้มแข็ง มีวุฒิภาวะสูงมีความเป็นทีม ประสิทธิภาพสูง มีการรวมตัวของสมาชิกในกลุ่มสูงมีการสื่อสารทั่วถึงและโปร่งใส มีความไวเนื้อเชื่อใจระหว่างสมาชิกใช้กระบวนการการตัดสินใจแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วมเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการประสานงานระหว่างสมาชิกให้ครบถ้วนไม่ตกหล่นและเป็นเอกภาพ ประสานงานกับองค์กรภายนอกเครือข่ายได้เป็นอย่างดี

1.7 ผู้บริหารเครือข่ายต้องมีกิจกรรมที่สามารถสร้างความยั่งยืนการรักษาศูนย์เครือข่าย ครอบคลุมทั้งภารกิจเครือข่ายยังไม่สำเร็จย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาเครือข่ายไว้ ปรึกษาปรึกษาให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้ และบางกรณีหลังจากเครือข่ายได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ก็จำเป็นต้องรักษาความสำเร็จของเครือข่ายไว้ หลักการรักษาความสำเร็จของเครือข่าย มีดังนี้

- 1.7.1 มีการจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง
- 1.7.2 มีการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย
- 1.7.3 กำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ
- 1.7.4 จัดหาทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ
- 1.7.5 ให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา
- 1.7.6 มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัสสัมชัญ เบื้องต้นทั้งถิ่นอำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคามผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกเครือข่าย

1.1 สมาชิกเครือข่ายที่เป็นผู้นำที่เข้าร่วม ต้องเข้าใจเป้าหมายในการรวมตัวกันว่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวม

1.2 สมาชิกเครือข่ายต้องประสานการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน เพื่อนำเสนอกับคณะกรรมการเครือข่ายในการดำเนินให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน

2. ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการเครือข่าย

2.1 เครือข่ายต้องจัดกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องแน่ใจว่าทำได้ และกระจายงานได้ทั่วถึงควรเลือกกิจกรรมที่ง่ายและมีแนวโน้มประสบความสำเร็จอย่าทำกิจกรรมที่ยากโดยเฉพาะครั้งแรก ๆ เพราะถ้าทำไม่สำเร็จอาจทำให้เครือข่ายที่เริ่มก่อตัวเกิดการแตกสลายได้

2.2 เครือข่ายจัดให้มีและกระตุ้นให้มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ

2.3 เครือข่ายให้การสนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่ม และทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือ เน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้

2.4 สร้างความสัมพันธ์ของผู้นำและสมาชิกในเครือข่ายทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ

2.5 สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนางานให้กับสมาชิกแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้สมาชิกแต่ละกลุ่มมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เป็นพื้นฐานในการสร้างความหลากหลายและเข้มแข็งให้กับเครือข่าย

3. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารเครือข่าย

3.1 ผู้บริหารเครือข่ายต้องพัฒนากลไกการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีรูปแบบของคณะกรรมการบริหาร และมีระบบสมาชิกในการบริหารจัดการร่วมกัน

3.2 พัฒนาวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันบนฐานของความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างสมาชิกเครือข่ายทุกระดับของสมาชิกในเครือข่ายในลักษณะความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน

3.3 จัดกิจกรรมให้สมาชิกใหม่ของเครือข่ายเพื่อเชื่อมต่อกันรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดความเป็นเครือข่ายต่อไป

3.4 จัดให้มีเวทีระหว่างคนทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการทำงานด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

3.5 จัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมกันการสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึงที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบันเช่นสร้างระบบการส่งต่องาน และสร้างเว็บไซต์เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน

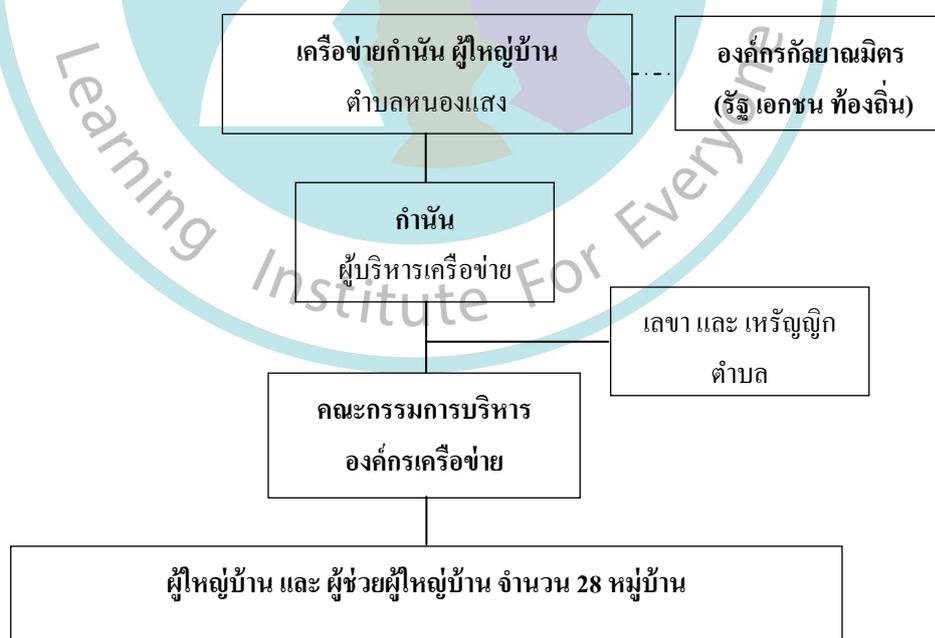
3.6 ประสานหน่วยงานภายนอกที่มีเป้าหมายการทำงานคล้ายกับเรา เพื่อสนับสนุนการทำงานของเครือข่าย

3.7 พัฒนาคนต้นแบบหรือหมู่บ้านต้นแบบที่สามารถเป็นแบบอย่าง หรือ ต้นแบบในการขยายผลในการทำงานเชิงรูปธรรม

3.8 ควรมีกิจกรรมนำเสนอผลงานที่ในระดับเครือข่ายภายในและภายนอก โดยบริหารจัดการให้เกิดกลุ่มในการทำงานร่วมกันและนำไปสู่การต่อยอดกิจกรรมร่วมกันในอนาคต

4. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนากลไกการบริหารองค์กรเครือข่าย

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอต่อการบริหารจัดการองค์กรเครือข่ายให้มีระบบและบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

ภาพที่ 11 โครงสร้างองค์กรเครือข่ายกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

- 4.1 โครงสร้างองค์กรที่นำเสนอข้างบนต้องเป็นที่ยอมรับและเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย (Structure)
- 4.2 กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ร่วมกัน โดยสมาชิกเครือข่ายร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่และเงื่อนไขอื่น ๆ ในการทำงานร่วมกัน
- 4.3 คณะกรรมการบริหารองค์กรเครือข่าย ต้องถูกคัดเลือกจากสมาชิกที่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านอาจจะมีผู้นำจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่ชุมชนยอมรับมาเป็นคณะกรรมการบริหารร่วมกัน ในขณะเดียวกันองค์กรกัลยาณมิตร ต้องมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วม
- 4.4 ผู้บริหารองค์กรและคณะกรรมการต้องมีวาระในการทำงานร่วมกัน เพื่อการพัฒนาเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และ กิจกรรมที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของสมาชิก
- 4.5 การสร้างสรรค์กิจกรรม (Activities) ต้องมาจากการเสนอจากชุมชน ที่สมาชิกเครือข่ายเป็นผู้นำในหมู่บ้านนั้น ๆ
- 4.6 ควรมีกิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำ (Capacity Building) ด้วยกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาเป้าหมาย ยุทธศาสตร์องค์กรร่วมกัน หลังจากนั้นผู้นำในแต่ละชุมชนสามารถนำไปวางแผนร่วมกันในระดับชุมชน
- 4.7 การวางแผนกิจกรรมควรมีหลากหลายระดับ ได้แก่ ระดับของคณะกรรมการเครือข่าย ซึ่งน่าจะเป็นการเสริมสร้างภาวะความเป็นผู้นำ การพัฒนาระบบคิด (System Thinking) การเสริมพลังการทำงานกับผู้นำชุมชน และ เสริมสร้างความเข้าใจต่อกระบวนการทำงานพัฒนาแบบมีส่วนร่วมกับผู้นำทุกหมู่บ้าน
- 4.8 กิจกรรมที่ดำเนินการในแต่ละเดือนนั้น ต้องตอบสนองความต้องการในแต่ละหมู่บ้านและสามารถสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนนั้น ๆ ด้วย
- 4.9 ควรสร้างกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม โดยการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และสร้างเสริมความเข้มแข็งแก่ผู้นำในการบูรณาการกิจกรรมที่เกิดขึ้นชุมชน
- 4.10 ผู้นำชุมชน / ผู้ใหญ่บ้าน ต้องพัฒนาแผนหมู่บ้านร่วมกับชุมชน และนำแผนกิจกรรมนั้นมาปรึกษาหารือ สร้างการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และเป็นการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย และ ความเป็นเจ้าของจะเกิดขึ้นตามมา เมื่อผู้นำแต่ละหมู่บ้านได้เกิดการเรียนรู้และเห็นความสำคัญของการมาพบปะแลกเปลี่ยนกัน
- 4.11 การประสานงานกับหน่วยงานเอกชน ภาครีเครือข่ายอื่น ๆ ในการผลักดันการทำงานร่วมกัน

4.12 การกำหนดประเด็นการทำงานเครือข่ายต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งอาจจะเปิดเวทีให้แต่ละหมู่บ้านนำเสนอแผนงาน มีการปรับแผนกิจกรรมร่วมกัน โดยมีภาคีต่าง ๆ มาร่วมแสดงความคิดเห็น และมีช่วงเวลาที่นำไปสู่การทำได้

4.13 พัฒนาทักษะการบริหารชุมชนและองค์กรแก่ผู้นำอย่างต่อเนื่องและควรเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ (On the job training)

4.14 เครือข่ายต้องเป็นพื้นที่ของสมาชิกและภาคีเครือข่าย ที่เข้ามาเรียนรู้ และสร้างสรรค์ร่วมกัน และที่สำคัญเปิดพื้นที่ความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นให้ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยการศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอหังพวง เบ็ญญางท้องถิ่นอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ศึกษาผลที่เกิดต่อเครือข่ายสมาชิกในชุมชน
2. ควรวิจัยการศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอหังพวง เบ็ญญางท้องถิ่นอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม อย่างต่อเนื่องเพื่อขยายผลและเกิดเครือข่ายเพิ่มขึ้นในพื้นที่อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. (2525). การบริหารงานบุคคล การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอร์เน็ท.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.
- กวี วงศ์พุด. (2539). ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
- ชูศักดิ์ สุทธิสา. (2533). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรประชาชนในงานพัฒนาป่าชุมชน
ศึกษากลุ่มทำหัตถกรรมถาดสามขา อำเภอโพธาราม จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตรศาสตร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนา ประมุขกุล. (2544). วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 24(3).
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. (2546). แนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- นฤมล นิราทร. (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ:
[ม.ป.พ.].
- นิรันดร์ จงวุฒิเจษย์. (2557). การจัดการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารพัฒนาชุมชน, 3(2).
- พยอม วงสารศรี. (2545). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภา
- ภาสกร เขมนะศิริ. (2538). เครือข่ายการเรียนรู้ของหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการท้องถิ่นงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ.
ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ชีระฟิล์มและ
ไซเทกซ์สุนันทา อ่าไฟเจนเจริญ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ. (2558).

องค์ประกอบของเครือข่าย การพัฒนาเครือข่ายสู่ความยั่งยืน. 15 สิงหาคม 2558, จาก

<http://www.oppn.opp.go.th/research01.php>

เสรี พงศ์พิศ. (2555). เครือข่ายชาวบ้าน ชุมชนเข้มแข็ง. จาก [http : www.gotoknow.org](http://www.gotoknow.org)

อรทัย ก๊กผล. (2552). คู่มือคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ :

เจริญสนิทวงศ์การพิมพ์.

ภาคผนวก ก.

ภาพกิจกรรม

การร่วมทำบุญประเพณีของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແຂ່ງท้องถิ่น
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัยทำโรงงานในงานประชุมเครือข่าย

การทำโรงงานในงานทำบุญประเพณีของเครือข่ายเกษตรกรฮักแพงเบิ่งແງงท้องถิ่น
อำเภอป่าพุ่ม จังหวัดมหาสารคาม

ทำบุญทอดผ้าป่าสามัคคีเครือข่าย

ประชุมเครือข่ายกลุ่มอาชีพในชุมชน

มอบสิ่งของช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชน

กลุ่มเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนนำผลผลิตมาจำหน่าย

ผลผลิตของกลุ่มเครือข่ายที่นำมาจำหน่ายในตลาดชุมชน

กลุ่มทอผ้ามัดย้อมด้วยสีธรรมชาติ

ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมของกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรักแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม

ปลัดจังหวัดมหาสารคามและนายอำเภอวาปีปทุมตรวจเยี่ยมชมชุมชนบ้านปลานู๋

ปลัดจังหวัดมหาสารคามและนายอำเภอวาปีปทุมตรวจเยี่ยมชมชุมชนบ้านปลานู๋

ผู้วิจัยร่วมงานแสดงผลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรศรีกำแพงเบ็งแงงท้องถิ่น อำเภอ
วาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

วัสดุที่จะนำมาผลิตผ้าฝ้ายมัดข้อม

กลุ่มเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนนำผลผลิตมาจำหน่าย

กลุ่มเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนนำผลผลิตมาจำหน่าย

อุปกรณ์และเครื่องมือการทอของกลุ่มทอผ้าฝ้ายมัดย้อม

การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมของกลุ่มเครือข่าย

ภาคผนวก ข.

กิจกรรม

ที่ทำการกำนันตำบลหนองแสง

อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

44120

15 ตุลาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุม

เรียน .....

ด้วยนางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง ตำแหน่ง กำนันตำบลหนอง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ได้ศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัครแห่งเบิ่งแฉงท้องถิ่น อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ดังกล่าว ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องชี้แจงรายละเอียดต่อเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการประชุมสัญจรเพื่อให้การดำเนินการโครงการเป็นไปด้วยดี และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้น จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมในวันที่ 27 ตุลาคม 2556 เวลา 09.30 น. – 16.30 น. ณ ที่ทำการกำนันตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง)

ผู้วิจัย

วาระการประชุม

โครงการการประชุมกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ สารวัตร สัจจร

ตำบลหนองแสง อำเภอลำดวน จังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 27 ตุลาคม 2556 ณ ศาลาประชาคม บ้านหนองเดิน หมู่ 16

เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการ/วิทยากร
09.30 -10.00 น.	ผู้เข้าร่วมประชุมลงทะเบียน	
10.00 – 11.00น.	ชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการ	นางสาวสุทธิกานต์ ดิษฐ์
11.00 - 12.00 น.	บรรยายเรื่องประชุมสัจจร	อาจารย์ธีรดา นามไผ่
12.00 - 13.00น.	พักรับประทานอาหาร	
13.00 – 14.30น.	ดำเนินการประชุมตามแนวทางเครือข่าย (วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนของกลุ่มเครือข่าย)	นางสาวสุทธิกานต์ ดิษฐ์
14.30 – 16.00 น.	วิเคราะห์ (โอกาส –อุปสรรค)	นางสาวสุทธิกานต์ ดิษฐ์
16.00 – 16.30 น.	สรุปผลการประชุม	นางสาวสุทธิกานต์ ดิษฐ์

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกำหนดผู้ใหญ่บ้าน แพทย์สาธารณสุขกำหนด

โครงการการประชุมสาธารณสุขกำหนดผู้ใหญ่บ้าน ตำบลหนองแสง อำเภอกาบัง จังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 27 ตุลาคม 2556

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	หมายเหตุ
1	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง	
2	นางสาวสายฝน ศรีหามาศย์	
3	นางดวงฤดี ม่วงท่า	
4	นายชนากร แก้วธานี	
5	นายชัยเดช บัดตานี	
6	นายชูศักดิ์ พัฒนินบูลย์	
7	นางกัญญาวีร์ศรีชุมเวียง	
8	นายพิสูตรจำปา	
9	นายพันธ์ทิพย์ ศรีหามาศย์	
10	นางนภาพร ศัพท์พันธ์	
11	นายสุกินทร์ จันทะแสง	
12	นายแดง บัวรัตน์	
13	นางพิมพ์นภา บุญศิริโรจน์	
14	นายวัชรชัย ผลดาวรรณ	
15	นายยุทธศาสตร์ อาศิวณีย์	
16	นายสมบัติ เสดเตมีย์	
17	นายอภิรักษ์ ปะสิเตสัง	
18	นายวิชัย อักษรพิมพ์	
19	นายชยุต ชัยธานี	
20	นายสุวัตร ปะกิตานัง	

ที่ทำการกำนันตำบลหนองแสง
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
44120

14 พฤศจิกายน 2556

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุม

เรียน .....

ด้วยนางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง ตำแหน่ง กำนันตำบลหนอง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ได้ศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรสหักแพงเบ็งแฉงท้องถิ่น อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ดังกล่าว ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องชี้แจงรายละเอียดต่อเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการกลุ่มเครือข่ายผ้าฝ้ายมัดย้อม บ้านปลาบู่ ตำบลหนองแสง เพื่อให้การดำเนินการโครงการเป็นไปด้วยดี และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้น จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556 เวลา 09.30 น. – 16.30 น. ณ ศูนย์เรียนรู้นางสาวธีรดา นามไธ ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดทราบและขอเรียนเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง)

ผู้วิจัย

วาระการประชุม

โครงการกลุ่มเครือข่ายผ้าฝ้ายมัดย้อม บ้านปลาปู่ ตำบลหนองแสง

อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 18 ตุลาคม 2556 ณ ศูนย์เรียนรู้นางสาวธีรดา นามไห

เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการ/วิทยากร
09.30 -10.00 น.	ผู้เข้าร่วมประชุมลงทะเบียน	
10.00 – 11.00น.	ชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง
11.00 - 12.00 น.	บรรยายเรื่องกลุ่มเครือข่ายผ้าฝ้ายมัดย้อม	นางสาวธีรดา นามไห
12.00 - 13.00น.	พักรับประทานอาหาร	
13.00 – 14.30น.	ดำเนินการประชุมตามแนวทาง SWOT Analysis (วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนของกลุ่มเครือข่าย)	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง
14.30 – 16.00 น.	วิเคราะห์ (โอกาส –อุปสรรค)	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง
16.00 – 16.30 น.	สรุปผลการประชุม	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเครือข่ายผ้าฝ้ายมัดย้อม

บ้านปลาลู้ ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2556

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	หมายเหตุ
1	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง	
2	นางสาวธีรดา นามไผ่	
3	นางภารดี ที่รัก	
4	นางบงอร ชาวไทย	
5	นายชยุต ไชยธานี	
6	นายกิตติศักดิ์ธิมาศ	
7	นายใจ คุณเอนก	
8	นางสกร แก้วภา	
9	นายปรีชา สังออน	
10	นางทองมี หม่องคำ	
11	นางทองยูน ละน้อย	
12	นายทองดี ตีละโพธิ์	
13	นายธนกร แก้วธานี	
14	นายสมบัติ เสดเตมีย์	
15	นายนิยม นามสมบูรณ์	
16	นางเกสร จันทะจิต	
17	นายสะอาด ศรีหามาตย์	
18	นายสุกินทร์ จันทะแสง	
19	นางดวงฤดี ม่วงขำ	
20	นางสมเพชร ไชยภูมิ	
21	นางดวงฉันทน์ บุพตา	
22	นางบงอร กวางประหัน	
23	นายคำสี ปะกิสั่งข์	
24	นายไพโรจน์ วงศ์ษา	

ที่ทำการกำนันตำบลหนองแสง

อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

44120

10 ธันวาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญร่วมประชุมกลุ่มเครือข่ายเลี้ยงโค

เรียน .....

ด้วยนางสาวสุทธิกานต์ ดิยั้ง ตำแหน่ง กำนันตำบลหนอง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ได้ศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษากระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรอัครแห่งเบ็งแฉงท้องถิ่น อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ดังกล่าว ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องชี้แจงรายละเอียดต่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกลุ่มเครือข่ายเลี้ยงโค เพื่อให้การดำเนินการโครงการเป็นไปด้วยดี และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้น จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมในวันที่ 16 ธันวาคม 2556 เวลา 09.30 น. – 16.30 น. ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน บ้านโสกยาง หมู่ที่ 15 ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอเรียนเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุทธิกานต์ ดิยั้ง)

ผู้วิจัย

วาระการประชุม

โครงการกลุ่มเครือข่ายเลี้ยงโค

ตำบลหนองแสง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 16 ธันวาคม 2556 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน บ้านโสกยาง หมู่ที่ 15

เวลา	กิจกรรม	การดำเนินการ/วิทยากร
09.30 -10.00 น.	ผู้เข้าร่วมประชุมลงทะเบียน	
10.00 – 11.00น.	ชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง
11.00 - 12.00 น.	บรรยายเรื่องเครือข่ายการเลี้ยงโค	นางสาวธีรดา นามไผ่
12.00 - 13.00น.	พักรับประทานอาหาร	
13.00 – 14.30น.	ดำเนินการประชุมตามแนวทาง SWOT Analysis (วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนของกลุ่มเครือข่าย)	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง
14.30 – 16.00 น.	วิเคราะห์ (โอกาส –อุปสรรค)	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง
16.00 – 16.30 น.	สรุปผลการประชุม	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเครือข่ายเลี้ยงโค

โศกยาง หมู่ 15 ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 16 ธันวาคม 2556

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	หมายเหตุ
1	นางสาวสุทธิกานต์ ดียิ่ง	
2	นางสาวสายฝน ศรีหามาตย์	
3	นางดวงฤดี ม่วงท่า	
4	นายธนากร แก้วธานี	
5	นายชัยเดช ปัดตานี	
6	นายชูศักดิ์ พัฒนินบูลย์	
7	นางกัญญาวีร์ศรีชุมเวียง	
8	นายพิสูตรจำปา	
9	นายพันธ์ทิพย์ ศรีหามาตย์	
10	นางนภาพร ศัพท์พันธ์	
11	นายสุคินทร จันทะแสง	
12	นายแดง บัวรัตน์	
13	นางพิมพ์นภา บุญศิริโรจน์	
14	นายวัชรชัย ผดวารรณ	
15	นายยุทธศาสตร์ อาศิวมณี	
16	นายสมบัติ เสตเตมีย์	
17	นายอภิรักษ์ ปะสิเตสัง	
18	นายวิชัย อักษรพิมพ์	
19	นายสมัย ภูตเขต	
20	นายสุวัตร ปะกิตานัง	
21	นางหนูจิน ปะนันโต	
22	นายสมบัติ ศิริเลิศ	

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	สุทธิกานต์ ดียิ่ง
วันเดือนปีเกิด	10 มิถุนายน 2522
ที่อยู่	56 หมู่ที่ 8 ต.หนองแสง อ.วาปีปทุม จ. มหาสารคาม
เบอร์โทรศัพท์	085-7444677
อีเมลล์	Sutthika.dee@hotmail.com
สถานที่ทำงาน	ที่ทำงานกำนันตำบลหนองแสง เลขที่ 10 หมู่ 8 ต.หนองแสง อ.วาปีปทุม จ. มหาสารคาม

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2546	เป็นเจ้าของที่สังคมสงเคราะห์ อบต.หนองแสง
พ.ศ. 2548-2552	เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง
17 สิงหาคม 2552	เป็นผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองแสงหมู่ที่ 8 ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
7 กันยายน 2554-ปัจจุบัน	ตำแหน่งกำนัน ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ประวัติการศึกษา

บริหารธุรกิจบัณฑิต
สาขาการจัดการทั่วไป
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

